43-ik szám. Gyula, 1898. október 23-án. **XXX. évfolyam.**

Szerkesztőség: Templomtér, Dobay János kereskedése, hova a lap szellemi részét illető közlemények intézendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési dij:
Egész évre . 5 frt — kr.
Félévre . . . 2 » 50 »
Évnegyedre . 1 » 25 »
Egyes szám ára 10 kr.

BÉKÉS.

Társadalmi és közgazdászati hetilap.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő: KÓHN DÁVID.

Kiadó hivatal: Templomtér, Dobay Ferencz háza, és könyvkereskedés, hova a hirdetések és nyilt-téri közlemények küldendők.

Hirdetések szabott áron fogadtatnak el Gyulán, a kiadó hivatalban.

Nyilt-tér sora 10 kr.

A gyulai gymnasium.

A vallás- és közoktatásügyi ministerium a gyulai gymnasium ügyében a napokban következő leiratot küldött Békésvármegye közönségének:

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter.

26836. szám.

Békésvármegye közönségének

Békés-Gyulán.

A vármegye közönségének folyó évi február hó 19-én 3886. szám alatt kelt felterjesztésére a Békés-Gyulán tervezett algymnasium ügyében a következőket közlöm:

1. Habár Békés-Gyula a vármegye székhelye, nem hagyható figyelmen kivül, hogy Békés-Gyulához közel, ugyanezen vármegye területén már is három gymnasium áll fenn, melyek közül a szarvasi ág. hitv. ev. főgymnasium teljes nyolcz osztályu, a békés-csabai ág. hitv. ev. gymnasium rövid idő mulva szintén nyolcz osztályuvá fejlődik, a békési ev. ref. gymnasium kiegészülése pedig szintén csak idö kérdése. Hogy vajjon ily körülmények között elérkezik-e az ideje annak, hogy Békés-Gyulán — kizárólag helyi érdekekből egy negyedik gymnasium állittassék fel, a közoktatási kormány szempontjából, mindenesetre bővebb megfontolást igénylő kérdés.

2. Hogy a tervezett községi algymnazium megnyerje a nyilvánosság jogát, az 1883. évi XXX. t.-cz. értelmében megkivántatik, hogy az igazgató és az alkalmazandó négy rendes tanár középiskolai tanári oklevél birtokában legyenek. Ily tanerők megnyerbetése pedig feltételezi azt, hogy a tanári fizetések lehetőleg az állami szabályzat szerint állapittassanak meg, mert ellenkező esetben a mai tanárhiány mellett teljesen ki van zárva annak lehetősége, hogy a fenntartó képesitett tanárokat kapjon s e részben a törvény minimalis követelményeinek eleget tehessen. Más szóval szükséges, hogy az igazgatóval együtt az öt rendes tanár törzsfizetése az 1200-as, 1300-as, 1400-as, 1600-as és 1800-as fokozatak szerint legyen rendezve, ezenkivül 100—100 frt ötödéves korpótlékokról s megfelelő lakáspénzekről történjék biztos alakban gondoskodás, szükséges továbbá bizonyos egyszeri mindenkori összeg a középiskolai oktatás igényeinek megfelelő alapfelszerelésre s évenként legalább 400 frt tanszer-átalány s ugyanannyi házi és irodai átalány; szükséges a tornatanitásra legalább évi 400 frt tiszteletdij, ugyszintén az orsz. tanári nyugdijintézetbe fizetendő illetékeknek megfelelő összeg felvétele a normalis költségbe, feltéve, hogy a gymnasium ezen nyugdijintézet kötelékébe belép. Végül szükséges külön iskolaszolga illetményeiről gondoskodni.

3. A törvény értelmében nem engedhető meg, hogy a gymnasiumnál alkalmazott tanárok állandó hivatalt vállalhassanak más iskoláknál, valamint nem engedhető meg az sem, hogy a gymnasium költségvetésébe oly tételek vétessenek fel, melyek az iparos tanoncz-iskolára, ismétlő-iskolára, tanyai iskolákra, ovodákra stb. vonatkoznak.

4. Nem vehető számitásba a polgári iskolára adott államsegély sem, mert ha a polgári iskola gymnasiummá alakul át, a polgári iskolai segély mint ilyen megszünik, e segélynek gymnasiumi segélylyé való átváltoztatása az 1883. évi XXX. t.-cz. 47. §-a alapján csakis ujabb tárgyalások eredményétől függ.

5. Mindezeken felül természetesen megkivántatik az, hogy a gymnasium a szabályoknak teljesen megfelelő elhelyezést nyerjen s a tanitás czéljaira szolgáló összes helyiségekkel: 4 kellő nagyságu tanterem, igazgató-iroda, tanári szoba, könyvtári helyiség, rajzterem, természetrajzi és chemicai szertár, előadó teremmel, 160 m. nagyságu tornateremmel el legyen látva s a szabályok szerint bebutorozva és felszerelve.

Szükségesnek tartottam mindezeket a közönség figyelmébe ajánlani, mert a fentidézett felterjesztésből azt a benyomást meritettem, hogy a gymnasium létesitését tervező helyi tényezők nincsenek kellőleg tájékozva azon fokozott követelményekről, melyeket ma a törvényekből kifolyólag uj középiskolával szemben támasztani tartozik a közoktatási kormány, s hogy e tényezők sokkal könynyebbnek vélik a terv megvalósitását, mint a minőnek az a törvény álláspontjáról látszik.

Felhivom a mondottak alapján Békés-Gyula városát, hogy ezen ügyet tegye ujabb tanulmány tárgyává s különösen mutassa ki, mily biztos jövedelmi források azok, melyeknek igénybevételével a tervbe vett gymnasiumot a törvényes követelmények szerint állandóan fenntartani képes lesz.

Budapest, 1898. junius hó 18-án.

A miniszter helyett:

Zsilinszky s. k.,
államtitkár.

Eme miniszteri leiratra alapul szolgáló mozgalmat annak idején behatóan ismertettük lapunkban; nevezetesen közöltük a polgári iskolaszék emlékiratát, a melyben polgári iskolánknak mai keretében hézagos voltát meggyőzően kifejtette; ennek alapján a képviselőtestület egyhangu határozatát, a melylyel a vallás- és közoktatásügyi minisztertől polgári iskolánk algymnasiummá alakulásának engedélyezését kérelmezte.

Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi államtitkárnak leiratára, a nélkül, hogy az iskolaszék és Gyula város képviselőtestülete által annak következtében teendő további intézkedéseket ezuttal praejudikálni óhajtanánk, megfogjuk tenni észrevételeinket. Egyelőre resignacióval vettük tudomásul az államtitkár ur leiratát, a melynek rideg tenorja, nevezetesen kiindulási pontja, indokolása és konzekvencziái egyaránt ama, különben eddig is táplált tudatunkat erősitik meg, hogy Gyula városa, *mai* helyzetében, különösen pedig a közoktatásügyet *ma* domináló tényező regime-je alatt aligha képes lesz a miniszteri leiratban »*kizárólag helyi érdek*«-nek nyilvánitott gymnasiumot, erejét tulhaladó áldozatok árán is megvalósitani.

A *mai* viszonyok között Gyula városára nézve a gymnasium létesitését *természetszerü nehézségeken* kivül még *mesterséges akadályok* is nehezitik. De ez ne csüggesszen el bennünket. ***Változnak az idők, változnak az emberek is.*** Bármilyen nehéz, bármilyen keserves ránk nézve, nekünk ugy az idők, mint az emberek változását türelemmel kell bevárnunk.

Az idők változását — *Gyulán*, az emberekét pedig *Budapesten* és — *Nagyváradon.*

Ev. ref. egyházmegyei közgyülés.

A *békés bánáti* ev. ref. egyházmegye közgyülése folyó hó 19- s 20-ik napján tartatott meg *Hód-Mező-Vásárhelyen*, *Szabó* János esperes és Dr. *Hajnal* István tanácsbiró elnöklete alatt.

Reggel 8 órakor istenitisztelet volt az ó-templomban, hol a közgyülés tagjai testületileg jelentek meg. Az alkalmi magasröptü szép imát *Pap* Imre hód-mező-vásárhelyi lelkész, egyházmegyei tanácsbiró tartotta.

Istenitisztelet végeztével a diszes városház tanácstermében kezdetét vette a közgyülés, melyet szép imával s beszéddel nyitott meg az egyházmegye érdemes esperese.

Bejelentetvén esperes által, hogy gróf *Ráday* Gedeon betegség miatt megjelenni nem tudott, e gyülésen felhivja Dr. *Hajnal* István jelenlevő legidősebb világi tanácsbirót, hogy a távollevő gondnok helyett az elnöki tisztet teljesitse.

A meg nem jelent tagok bejelentése, a megjelent tagok igazolása után, elnök-esperes remek, megható beszédben emlekszik meg az országos gyászról, melyet szeretett királynénk, *Erzsébet* Ő Felsége halála boritott a lelkekre. — A könyekig megható beszéd elhangzása után határozatilag kimondatott, hogy elhunyt felséges királynénk emlé-

TÁRCZA.

Mért kell a virágnak . . .

Mért kell a virágnak elhervadni nyárba?! ..
Feslő, nyiladozó kis bimbó korába,
Midőn a fuvalom még az is kimélte,
Ragyogó pillangó nem enyelgett véle?!...
Midőn tiszta keblét szinte ki sem tárta,
Midőn még nem fürdött meleg napsugárba,
Midőn az éj után virradatra kelve,
Tiszta harmatcseppet nem ringatott kelyhe?!...

Fekete Zsuzsika feslő rózsaszál volt,
Szemében az élet égő tüze lángolt,
S a halál angyala árnyat vont szemére,
Meghalt a kis virág pünkösd reggelére ...
Két ragyogó szemét örökre bezárta
Nem mosolyog többet parányi kis szája,
Hófehér ruhában halotthalovànyon,
Ugy aludt csendesen a halottas ágyon!..

Piros pünkösd reggel, esküvője napja,
Suhogó, sötét gyászt mért vettél magadra?
Mért nem teljesültek azok a szép álmok,
Melyekre Zsuzsika olyan nagyon vágyott?!...
Menyasszony ruhája kicsi hijján készen,
Drága nehéz selyem hófehér egészen,
Mirtusz koszorúja, könnyü fehér fátyla,
Fekete Zsuzsikát hej! hiába várja! ...

. . Megkondult a harang a falu tornyába,
Most viszik Zsuzsikát utolsó útjára,
Most viszik Zsuzsikát a nagy utczán végig,
Selyem szemfedője messzire fehérlik ...
Közel a temető, hamar oda érnek,
Megcsillan a kapa, felhangzik az ének,
Lenn van a koporsó, nyitva a sir szája.
Most huzzák a földet a koporsójára! ...

... Zsuzsika már alszik, örökös az álma,
Szomorú füz borul parányi sirjára
S csöndes éjszakákon, ha a szellő támad
Megmozdúl a lombjn halk susogás támad,
Csendes halk susogás, bús halotti ének,
Mintha siratnának, mintha temetnének:
... Mért kellett szegénynek elhervadni nyárba,
Feslő nyiladozó kis bimbó korába?! ...

ifj. Nuszbek Sándor.

Emlékezetnek okáért.

Habár közgyülési karczolatokért — a melyben becsület sértés nincs s csak emberi gyengeségek csipkedtetnek — nem szokás recriminálni, a „Békésmegyei Közlöny" a személyi kérdésekben be áll — ugy hisszük, hogy ezuttal fogadatlan prókátornak s „pro memoria" czim alatt felsorolja *Beliczey* Istvánnak Gyula város iránti s egyidejüleg a békésmegyei gazdasági egylet érdemeit. A czikkre, miután mi tényleg nem kivánunk polemizálni, csak az igazság kedvéért reflectálunk s csak is a vastagabb tévedéseit igazitjuk helyre pontonként.

Először: nem igaz az, hogy a vármegyei székhely kérdésben Beliczey Istvánnak csak egy hajszál érdeme is volna Gyula iránt; itt az érdem, amint azt minden irni és olvasni, vagy csak olvasni tudó vármegyei lakos tudja: kizárólag Terényi Lajosé; s a féle negativ érdemeket, hogy a mint a „Közlöny" kifejezi magát: *„suba alatt nem dolgozott"* annál kevésbbé acceptálhatunk, mert most a kórház kérdésben a suba feletti és suba alatti együttes müködés is igen gyenge eredménnyel járt.

Másodszor: nem igaz, hogy Beliczey István 10 frtjával 50 méter mázsa 16 frtos buzakölcsönt adott a gyulai munkásoknak, mert erre vonatkozólag csak ajánlatot tett, de ajánlata nem lett elfogadva; s még ha tényleg elfogadtatott volna is, (a jó szándék megvolt s nem rajta mult, hogy el nem fogadtatott) inségeseknek adott könyör adomány humanitásnak s jó szivnek igen, de érdemnek s különösen egy város iránti érdemnek nem tudható be; s azt hisszük Beliczey István az első a ki tiltakozik az ilyen érdemek izléstelen hánytorgatása ellen.

Harmadszor: nem igaz, hogy Beliczey István főispáni müködése alatt bármit tett volna Gyula városért olyat a mit más községnek is meg nem tett.

Negyedszer: nem igaz, hogy egy kórháznak 100,000 frtos kibővitése a megye megterheltetése nélkül tizedrendü kérdés. S hogy ez menynyire nem igaz, azt documentáljuk a „Maros" czimü lapból átvett következő sorokkal:

„a kórházi bizottság dr. Meskó Sándor alispán elnöklete alatt folyó hó 13-án ülést tartott. Az elnök előterjesztette, hogy a belügyminiszter nem hagyta jóvá a törvényhatóság ama határozatát, mely szerint a kórháznál épitendő két pavillon 20000 frt épitési összege az ápolási dijjakból fedeztessék s utasitotta a megye közönségét, hogy keressen más alapot."

Tessék tehát már most tárgyilagosan megmondani, hogy kiké az érdem, azoké-e, a kik kieszközölték, hogy a mi vármegyénknek 100000 frt fedezése engedtetett meg ily módon, vagy azoké, a kik az ajándék elfogadását meggátolni törekedtek, ismételjük csupán és kizárólag Gyula elleni animozitásból, tehát:

Ötödször: nem igaz, hogy ezen kérdésben Beliczey Istvánt és követőit nem a Gyula elleni animozitás vezette, — mert ha ez a kérdés csakugyan olyan tizedrendü viczinális kérdés volt, a mint azt a „Közlöny" állitja, mire való volt akkor az az első rendü fővárosi düh, a mivel megtámadták, összehordva ellene tücsköt, bogarat, kartelleket, közerkölcsiséget, vasuti féláru jegyet stb. stb.

Hatodszor: nem igaz az, hogy a gazdasági egyesület Báró Eötvös József, Trefort Ágoston és Wenckheim Béla nemzetgazdasági eszméit megvalósitotta volna; — mert hogy azok az eszméket ott fejtették ki, az az ő érdemük s nem a gazdasági egyesületé; a gazdasági egylet feladata és érdeme lett volna a hirdetett eszmék megvalósitása, de ez nem történt meg.

Hetedszer: az alföld-fiumei vasut a legnagyobb valószinüség szerint létre jött volna a gazdasági egyesület nélkül, sőt annak daczára is, a minthogy hál' Istennek elég csinos vasuti hálózat jött létre az országban a vármegyei gazdasági egyesület támogatása nélkül.

Végül: egyébként ezektől eltekintve, a „Békésmegyei Közlöny" „Pro memoria" czimü czikke szóról-szóra igaz.

A Wenckheim-családról.*)

Még föl sem ocsudott jóformán a főrangu társaság abból a konsternáczióból, amely a Hadik grófi család szerencsétlensége folytán érte, máris ujabb Hiob-hirt hoz a táviró.

A messze Alföld kenyértermő rónaságáról érkezett ez a hir és arról a sulyos csapásról szól, amely Wenckheim Frigyes grófot és nejét, a nemes szivéről, jótékonyságáról országszerte ismert Wenckheim Krisztina grófnőt érte.

Sajátságos, hogy milyen végzetes szerepe van a Wenckheim grófi családban a lőfegyvernek, mely egy izben az örökségtől, most pedig majdnem az örököstől fosztotta meg Frigyes gróf ágát.

Hazánknak ez a közéletben nagy szerepet játszó családja egyike azoknak a mult századbeli indigénáknak, a kik, mint a Wartenslebenek, Dégenfeldek, ugyszólván magyarabbakká lettek a magyarnál s ugy jártak, mint Jókai halhatatlan Uj földes ura, a bevándorolt Ankerschmiedt lovag.

A Wenckheim-család frank eredetü és régi neve Wenck volt. Wenck Dánielnek 1559-ben I. Ferdinánd erősitette meg a nemességét, Ágostont pedig II. Rudolf, már Wenckheim-i előnévvel, a birodalmi nemesek sorába emelte. A magyar históriában 1598-ban fordul először elő a család neve, még pedig Győr ostrománál, ahol Wenck Sebestyén nagy vitézsége által tünt ki.

Az első ösmertebb ős Wenck Albert, a kinek János nevezetü fia az orvosi pályára lépvén, 1683-ban nyerte oklevelét, és a kit tudo-

*) A „Pesti Hírlap" pénteki számából.

Lapunk mai számához fél iv melléklet van csatolva.

kezete egyházmegyénk jegyzőkönyvében megörökittessék a egyszeremind felséges királyunkhoz részvétirat terjesztessék az egyházmegye részéről.

A szavazatbontó bizottság jelentéséből értesülvén az egyházmegye azon eredményről, hogy *szentesi* lelkész *Futó* Zoltán egyházmegyei aljegyzővé lett megválasztva, nevezett aljegyző az eskü nyomban letevén, hivatalát elfoglalta.

Az *esperesi* általános jelentés, — miután az nyomtatásban megküldetett előzetesen a közgyülés tagjaihoz, — felolvasottnak jelentetett ki s tudomásul vétetett.

A *tanitó korpótlék* ügyében határoztatott, hogy miután a logtöbb egyháznak e tárgybani kérvénye tagadó válaszszal, illetve amaz indokolással elutasitást vissza, hogy „a kérelem, fedezet hiányában nem volt teljesithető“, a visszaérkezett kérvények ismét felterjesztetnek együtteseu az egyházmegye által a miniszteriumhoz, hogy a szükségelt tanitói korpótlék ügye kedvező elintézést nyerjen.

Bejelentetett, hogy *Futó* Zoltán szentesi, *Paulinyi* Károly mező-berényi ev. ref. lelkészsé lett megválasztva s megerősitve.

Dombi Lajosnak az egyházkerületi pótképviselőségről lemondása elfogadtatott s helyébe *Oláh* Antal egyházkerületi pótképviselővé megválasztatott.

Dombi Lajosnak az egyházmegyei tanügyi bizotsági tagságról, körlelkösségről s tanügyi bizottsági alelnökségről való lemondása elfogadtatott s helyébe bizottsági tag és körlelkészsé *Bay* József gyula-váriі lelkész, alelnökké pedig *Darabos* Sándor szent-andrási lelkész választatott meg.

A hód-mező-vásárhelyi ref. egyház azon intézkedése, hogy egy uj templom s lelkészi lak épittetett az ujvárosi részen s hogy ide egy uj, (5-ik) rendes lelkész választását határozta el, a bemutatott díjlevél megerősitése kapcsában helybenhagyást nyert.

Mindössze 64 közgyülési tárgy lett elintézve s ezenkivül 13 birósági ügyben hozatott határozat.

Lelkeszegyesületi gyülés is tartatván *Garzó* Gyula birálatát adta elő a *Szalai* József lelkész által irott „Konfirmáció kátéra vonatkozólag s miután e müvet elfogadásra nem ajánlotta, határozatilag kimondatott, hogy egy czélnak megfelelő mü előállithatása okából pályázat hirdettetik a mü megirására, melynek terjedelme fentebb három nyomott iv lehet s a nyertes munka irójának 500 korona tiszteletdij fog adatni. Ujabb kiadás esetén pedig később megállapitandó perczent.

Kettős ünnepély Szarvason.

Szép ünnepélyek szinhelye volt mult vasárnap Szarvas községe. A képviselőtestület közgyülésén a vármegye főispánja adta át gróf *Bolza* Gézának a legfelsőbb kitüntetés jelvényét: a Lipót-rend lovagkeresztjét és azután az országos nemzeti szövetség tartotta meg ünnepélyes alakuló közgyülését. Mindkét ünnepély az „Árpád“ szálloda fényes disztermében folyt le és ugyanott volt este a látogatott közvacsora is.

A kettős ünnepélyre a vidékről is nagy számmal gyültek össze a vendégek. Ott voltak Gyulárol dr. *Lukács* György főispán, dr. *Fábry* Sándor alispán, *Reczey* Szilvinusz kir. tanfelügyelő, *Berthóty* István vármegyei aljegyző. Az országos nemzeti szövetség képviseletében Budapestről *Herczegh* Mihály egyetemi prorector és dr. *Barthos* Andor miniszteri titkár, mint a szövetség elnökei, dr. *Kriváczy* Géza ügyvezető igazgató, *Komlóssy* Ferencz kanonok, orsz. képviselő, *Kiss* János egyetemi tanár; az aradi nemzeti szövetség képviseletében *Edvi Illés* László, *Deutsch* Bernát és *Sztojka* Béla, a fővárosi és vidéki sajtó több képviselője és a környékről is igen számosan.

A vidéki vendégok a délután fél két órai vonattal érkeztek meg a szarvasi állomásra, hol a hatósági személyeket az előljáróság, élén *Kresmárik* János főszolgabiróval, a nemzeti szövetség küldötteit pedig a fogadó bizottság várta, a melynek élén dr. *Mázor* Elemér ügyvéd mondott szivélyes „isten hozott“-at a központ küldötteinek és különösen a szervezés munkájában fáradhatlan *Herczegh* Mihály elnöknek, mire *Herczegh* szép szavakkal köszönte meg a szives fogadtatást.

A magánfogatok hosszu sora vitte be ezután szállásaikra az idegeneket, kik közül az előkelőségek a fogadásnál személyesen megjelent *Bolza* Géza grófnak voltak vendégei.

A képviselőtestület diszülése.

Már jóval három óra előtt gyülekezni kezdett a közönség az „Árpád“ szálloda diszteremébe és azt három órára zsufolásig meg is töltötte. Az elnöki asztal körül az előljáróság és a vendégek foglaltak helyet, velük szemben a képviselőtestület, két oldalt pedig a közönség tömött széksorai voltak, mig a karzaton ott volt Szarvasnak előkelő és bájos hölgyközönsége teljes számmal.

Melis János községi biró elnöki megnyitóján után *Dancs* Béla főjegyző jelzi a közgyülés egyedüli tárgyát és inditványozza, hogy a kitüntetett grófot és a vármegye főispánját küldöttség hivja meg a közgyülésbe. A küldöttség *Szirmay* L. Árpád vezetése alatt *Mikolay* Mihály, dr. *Salacz* Oszkár, *Melis* György és *Csicsely* János tagokból megalakittatván, a grófi kastélyba távozott.

Rövid ideig tartó szünet után érkezett meg a főispán, gróf Bolza Géza, az alispán és a küldöttség társaságában a közgyülésre, a hol az érkezőket zajos éljenzéssel fogadták. Nagy figyelem és több ször megujuló zajos éljenzés közben mondotta el ezután dr. *Lukács* György főispán ünnepi beszédét, melyben utalt arra, hogy mindig örömmel jön Szarvasra, e fejlődő nagyközségbe, a magyar Alföld ezen emporiumába, de kétszeres most az öröme, midőn oly férfiunak hozta el a legmagasabb helyről jövő kitüntetés jelvényét, a ki nem vonul a magánélet kényelmes sánczai mögé, hogy ott fáradság nélkül élvezze azon előnyöket, melyeket az előkelő születés és a vagyon részére biztositanak. Bolza Géza gróf mintaképe az önzetlen hazafiságnak, a kinek szerénységénél csak érdemei nagyobbak. Szeretetben és becsülésben részesiti őt szülővárosának minden polgára és tiszteli erényeiért az egész vármegye társadalma. Az ő önzetlen munkálkodásáról tudomást szerzett a koronás király is, (Éljenzés, mindenki föláll), a kinek öröme népének öröme és a ki Bolza Géza grófnak a közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül a Lipót-rend lovagkeresztjét legkegyelmesebben adományozni méltóztatott. (Zajos éljenzés.) A legunagasabb kitüntetés jelvényét jött átadni és a midőn ezt örömmel teszi, kivánja, hogy a kitüntetett még igen soká munkálkodhasson a közjóért és érvényesithesse tündöklő erényeit. Miközben a kereszteet feltüzi, e kiáltással fejezi be beszédét: „Éljen gróf *Bolza* Géza!

Perczekig tartó zajos éljenzés és taps kisérte a főispán lelkes szavait, melynek elhangzása után *Bolza* Géza gróf mondott formás és közvetlen hangu köszönetet, élete legszebb, de egyszersmind legnehezebb napjának nevezvén a mai napot, legszebbnek, mert szerény munkálkodását a legmagasabb helyről jövő elismerés jutalmazta, de legnehezebbnek, mert annyi felől részesül polgártársai szeretetének és becsülésének nyilvánitásában, hogy aggodalom fogja ol, vajjon megérdemolte-e mindezt és tudja-e majd eléggé megköszönni? Legalázatosabb alattvalói hüségget fogadja ol és köszöni meg felséges királyunk kitüntetését, melynek jelvényét mindenkor drága ereklye gyanánt fogja megőrizni. Visszatekintve minden vonalon végzett munkásságára, nem lát a nyert kitüntetésre elég érdemet és csak abban találmegoldást és megnyugvást, hogy nem annyira tevékenysége sikeréért, hanem jóakaratu igyekvéséért lett a mai örömnapnak részesévé. Köszönetot mond ezután a főispánnak, ki a legfelsőbb helyen a figyelmet reá irányitotta és a ki személyesen közvetiti a kitüntetést, valamint mindazoknak, kik életének ez örömnapján őt üdvözlik és beszédét a király éltetésével fejezi be.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után ismét a főispán szólt, hogy a mai ünnepélyt szebben be sem fejezhotjük, mint ha egy szivvel-lélekkel kiáltjuk: Éljen a király! a mely kiáltás sokszorosan és lelkesedéssel visszhangzott a jelenlevők ajkáról, a mivel a képviselőtestület közgyülése véget ért.

A nemzeti szövetség alakuló közgyülése.

A képviselőtestület közgyülését követőleg, a nemzeti szövetség tartotta meg alakuló közgyülését, melyet gróf *Bolza* Géza, — mint a szervező bizottság elnöke — formás beszéddel nyitott meg. Beszéde során üdvözölvén a megjelenteket, köszönetet mond a szövetség központi vezetőségének és különösen *Herczegh* Mihálynak, hogy a szép czél megvalósitása érdekében személyesen lelfaztak Szarvasra, majd vázolja a szarvasi nemzeti szövetség alakulásának előmunkálatait, éljenzést keltve azon kijelentésével, hogy az irtartók buzgalma folytán Szarvason 341 tagja van a szövetségnek, köztük sok nő és 103 a földmivelő osztályból. — Miután a megalakulás tényére áttérnének, felkéri *Herczegh* Mihály a szövetség czéljairól szóló beszédének elmondására.

Herczegh Mihály csaknem másfél óráig tartó nagyszabásu, közben sok helyen lendületes beszédben foglalkozott a nemzeti szövetség, szükségességével, czéljaival és eszközeivel, elmondván, hogy mily lelkes fölkarolásnak örvend a megindított mozgalom, hogy eddig 33 helyen már megalakult a szövetség, 21 helyen a szervező bizottság munkálkodik, mintegy 140 községben pedig a szervezés előmunkálatai folynak. Egyenként és részletesen vázolja ezután a szövetség társadalmi, munkásügyi és nemzetiségi osztályainak munkálkodását, melyeknek czéljai az egységes magyar társadalom megalkotása, a munkások sorsának javitása, a nemzetiségek között a békés egyetértés fejlesztése, a hazafiság ápolása és a magyar nyelv terjesztése. Lelkes hangon szól a szövetség vezéreszméiről, melyek a humanismus, liberalismus és patriotismus és végül buzditja Szarvas község hazafias közönségét, hogy a szövetség czéljaiért odaadóan munkálkodjék és sikert kiván e működésre.

A nagy figyelemmel hallgatott beszéd után kimondották a szarvasi szövetség megalakitását és nyomban megalakitották a tisztikart a következőképen: Elnök lett gróf *Bolza* Géza; társelnök: *Benka* Gyula; alelnökök: *Szirmay* L. Árpád, *Zvarinyi* János; titkár: dr. *Mázor* Elemér; jegyzők: *Liska* János és *Szivácsky* János dr.; pénztáros: dr. *Glasner* Adolf; könyvvezető *Nagy* László; a *felügyelő bizottság* tagjai lettek: Mikolay Mihály, Dérczy Ferencz és Medveczky József, végül az 50 tagu igazgató-választmányt alakitották meg. Ezután felolvasták az érkezett üdvözlő táviratokat, melyek közül a nagykikindai, nagyváradi, körösbányai, nyiregyházi és brezsnóbányai nemzeti szövetségek táviratait, valamint, valamint gróf *Csáky* Albin üdvözlő táviratát emlitjük fel, a ki egyuttal 200 koronával a szövetség alapiló tagjainak sorába lépett. *Kriváczy* dr. inditványára hódoló táviratot intézett a közgyülés *Ő Felségeihez* a szövetség első alapitójához és üdvözlő táviratot *József* kir. herczeghez.

Ezzel gróf *Bolza* Géza záró szavai után véget ért az alakuló közgyülés és a közönség lassan elszéledt, hogy este a társasvacsorán ismét teljes számmal jelenjék meg.

A közvacsora.

Igen népes, több mint 200 teritőkü közvacsorával fejezte be Szarvas közönsége a kettős ünnepélyt, mely az Árpád-szálló nagytermében magyaros vidám kedélyben folyt le.

A felköszöntők sorát a főhelyet elfoglaló dr. *Lukács* György főispán nyitotta meg, lelkes szavakban éltetve a koronás királyt, mire a beszédet álliva hallgató közönség zajos éljenzése válaszolt.

Utána *Szirmay* L. Árpád plébános mondott ügyes pohárköszöntőt. Idézte Gamadé pogány bölcsnek a keresztényeket üldözőkhöz intézett szavait: „Ha Istentől van, hasztalan ellene minden, ha pedig emberi munka, önmagától összeomlik.“ Alkalmazva ezt a nemzeti szövetségre azt mondja, ha üdvös, hazafias czélt akar, akkor sikerei biztositva vannak. Nem kérdés az sem, van-e szükség reá, elég azt tudnunk, hogy a magyar hazának akar szolgálni. A szép eszmék terjesztésére apostolok kellenek, ily lelkes apostolát látja a szövetség Herczegh Mihályban, a kire poharát emeli.

Másodszor is felszólalt dr. *Lukács* György főispán elmondván, hogy a rohamos lejlődés közben, midőn tudomány és müvészet minden magas fokon áll, egyben megfogyatkoztunk: a jellemben. A gyors rohanás, mely mindig csak sikereket közvetel, visszaszorította a jellemfejlesztést. A kor szelleme daczára igazi férfijellemet lát Bolza Géza grófhan, a kinek polgári érdemeit nagy hatást keltve, sorolja fel és öt élteti, beszédével perczekig tartó éljenzésre ragadva a közönséget.

Herczegh Mihály a nemzeti szövetség uj és lelkes vezérférfiura, *Bolza* Géza grófra ürit poharat. *Bolza* gróf köszönetet mond mindazoknak, kik a nemzeti szövetség megalakitásának nem ugyan fáraszto, de mégis gondokat okozó munkájában segitségére voltak, a szövetség sikereiért emel poharat.

Dr. *Fábry* Sándor alispán nagy hatást keltve, emelt poharat Bolza grófnak szépségos, fenkölt szellemü és a női erényekben tündöklő feleségére.

Komlóssy Ferencz képviselő dr. *Lukács* György főispánra, *Kiss* János dr. *Fábry* Sándor alispánra, szép beszéddel emelnek poharat, zajos éljenekat provokálva.

Benka Gyula igen szép beszédben a sajtóra és annak jelenlevő képviselőire emelt poharat, kiknek nevében *Erdélyi* Lajos válaszolt. *Deutsch* Bernát az aradi szövetség jókivánatait tolmácsolta az uj társszövetség részére. E. *Illés* László olmés felköszöntőben a szarvasi hölgyeket élteti. *Placskó* István dr. *Barthos* Andorra emel poharat, a mire ez nagy tetszést keltve válaszol. *Rezey* Szilvinusz a nemzeti szövetségre, *Kriváczy* Géza dr. *Reczyre*, dr. *Salacz* Oszkár a vendégekre, *Mázor* József a kondorosiak nevében gróf *Bolzára* mondottak még pohárköszöntőt.

Ezután asztalbontás következett, a fővárosi vendégek éjfélkor elutaztak, de a társaság egész a reggeli órákig maradt együtt vidám hangulat és tánez közben fejezve be a szép emlékeket hagyó ünnepélyt.

Megyebizottsági tagok választása.

A vármegye közgyüléséről irt tudósitásunkban emlitettük már, hogy a közgyülés a folyó év végén a törvényhatósági bizotságból kilépő tagok helyett ujaknak választására az egész megye területére nézve folyó évi *november hó 7. napját* tüzte ki. A választó közönség tájékozása czéljából közöljük itt azon megyebizottsági tagok névsorát, kiknek 6 éves megbizatása a folyó év végén lejár, de a kik a törvény értelmében ujból megválaszthatók. E szerint betöltendők a következő bizottsági tagok helyei:

I. Gyulán. 1-sö alkerület. Sal József, Gallacz János, dr. Ladics László. 2-ik alkerület. Schmiedt Gyula, Schmiedt József, Sal Sebestyén. 3-ik alkerület. Dombi Lajos. Schriffert József, Schröder Kornél.

II. Kétegyházán. Szerb Miklós, Szekér Mihály.

III. Békés-Csabán. 1-sö alkerület. Vidovszki János, Janovszky András. Seiler Elek. 2-ik alkerület. Galli Gyula, dr. Fáy Soma. Haan Béla, dr. Zsilinszky Endre, Lepény Pál. 3-ik alkerület.

---

mány terén szerzett rendkiviili érdemeiért Mária Terézia császárnő és királynő 1748. április 27-én birodalmi lovagi rangra emelt volt.

Ettől kezdve ő és maradékai a Wenckheim nevet vették föl, s miután János fia, József Ágost birodalmi tanácsos, nejével, a dusgazdag Haruckern leánynyal, megkapta a gyulai uradalmat, ágazata Magyarországon telepedett meg.

Fiai közül II. József és Xav. Ferencz a katonai pályán müködtek és altábornagyságig emelkedtek. A magyar honosságot a I.XXIII. törvényczikk értelmében 1791-ben nyerte el a család, de ennél már előbb 1777. deczember 18-án, birodalmi bárságot kapott Mária Teréziától, Józsefet pedig 1802. április 9-én grófi rangra emelte Ferencz császár.

A grófi ág alapitója tehát (II.) Wenckheim József, a ki 1733-ban született és 1803-ban halt meg. A katonai pályán tündökölve, részt vett a hét éves háboruban, valamint az utolsó török hadjáratban is, tulajdonosa volt az 52. számu gyalogezrednek, s több csatában, különösen 1789. április 21-én, Sabacnál tünt ki oroszlani bátorsága által.

Két fia közül sem József Antal, sem Szerafi Ferencz nem vitt a közéletben szerepet, de előbbi után annál több adoma maradt fönn főuri körökben.

A sok közül nehányat Jókai is fölhasznált *„Egy magyar nábob“*-jában, s azért volt a hatvanas években általános a hit, hogy Kárpáthy János, az öreg *Janczi ur*, tulajdonképen Wenckheim József Antal grófról van másolva.

József grófnak különös szenvedélye telt vadaskertjében a fáczán tenyésztésben. Mindenféle fajtája volt ebből a szép, tarka tollu madárból, amelyek büszkélkedve sétálgattak az árnyas fák alatt és ragyogtatták aranyos tollazatukat a fényes napsugárban. Jó dolguk volt, kijárt böven a kukoricza, vadász puskája meg csak ritkán került közelükbe. József gróf soha sem bántotta kedves állatait, a kinek pedig megengedte, hogy elejtsen vagy egyet, annak különös protekcziót kellett tőle kérni.

A protekcziós vadászok közé tartoztak Ferencz fivérének fiai, a kik gyakran meglátogatták az agglegény nagybácsit, az *Erbonklit*.

Mert arra a négy daliás ifjura nézett ám Békésvármegyének egy része, az a buzatermő Kanaán, amelynek szeme aranynyal ér föl.

Egy alkalommal ismét beállitott a két unokaöcs, megnézni, hogy mint szolgál József grófnak az egészsége — és, miután a gavallér gyerekek unatkoztak is egy kicsit a kigyósi pusztán, megkérték a bácsit, szabad volna-e puskázni a fáczánosban. József gróf nyájas készséggel adta meg az engedélyt, de utána tette:

— Két *fehér fáczán* is van ott. Drága pénzen hozattam Bécsből, külön szekér ment értök, gyönyörü példányok, megpróbálom a szaporitásukat . . . ezekben aztán, fiuk, kár ne essék.

A fiatal grófok jókedvüek voltak, talán nyeglék is egy kissé, a mi előfordul néha jó módban élő gróf urfiaknál s mikor kiértek a fáczánosba, igy szólt az egyik:

— Hátha éppen azt a fehér dögöt durrantanám le. Hogy tüszkölne az öreg . . .

A másik nevetett, a vége pedig az lett, hogy eldörrent a finom damasztcső és az egyik fehér fáczán, épen a pompásabbik, a him, elterülve a porondon, fölvette a néhai nevet.

Kitünő lövő volt *Wenckheim* Károly gróf, de bizony ezuttal mégis nagy bakot lőtt.

Az öreg József ur olyan éktelen dühre fakadt, hogy pár nap mulva papot hivatott és annak rendje és módja szerint nőül vette a kis *Scherz* Krisztinát, a kigyósi kastély felügyelőjének a leányát — egy esztendő mulva pedig egy szép, czukros baba is sirt már a czimeres, selymes bölcsőben.

Wenckheim Krisztina grófnő volt ez, az ország egyik leggazdagabb örökösnője ettől a pillanattól kezdve.

Miután József gróf 1852-ben megtért apáihoz, szép, fiatal neje meg még előbb elhalálozott, a kis Krisztinát nagymamája, az öreg Scherzné nevelte.

Az ötvenes esztendőkben ösmert alakja volt a pesti szoczietásnak Scherzné, a ki rendesen csak ugy beszélt magáról: *Die Grossmutter* von der Gräfin Christine *Wenckheim* — sőt névjegyeit is igy nyomatta.

Egy izben megkérdezte egy ösmertnevü magnásné, mért teszi ezt, mire az okos öreg asszony igy felelt:

— Hja, lelkem, ha én valami boltba elküldök, hogy ezt vagy amazt *Scherzné* akarja, hát az senki, de a *Wenckheim Krisztina nagymamája* már valaki, sőt nagy *valaki*, a kinek a legelső zászlós urak is kezet csókolnak.

És valóban ugy is volt, Károlyi György gróf például, a kinek kedvencz álma volt a Haruckern-vagyon egyesitése, miután az ő nagyanyja is Haruckern leány volt és nővére Wenckheim József Ágost császári tanácsos nejének, — valahányszor megjött Pestre *telelni*, első látogatása mindtg Scherznének szólt.

A derék matrónának apró gyöngeségei mellett azonban kiváló lelki tulajdonai, szivnemessége volt és főként az ő érdeme, hogy unokáját: Krisztina grófnőt, hazafias magyar szellemben, vallásos buzgalomban és a szenvedő emberiség iránt való szeretetben és könyörületességben nevelték föl.

Krisztina grófnő oly kedves, oly szerény gyermek volt, hogy ritkitotta párját s a legcsekélyebb ajándéknak örvendezve, sohase zaklatta követelésekkel, szeszélyekkel környezetét.

Mikor bajadonná serdült, kérő kérő után járatott be sallangós négy lóval a kigyósi kastély udvarára, de Krisztina grófné valamennyit kikosarazta. Rendkivül mélyen érző, gyöngéd lelkében kiirthatatlanul élt a hit, hogy inkább nagy vagyonát áhitják, mint személyét s ez sokszor nagyon bánatossá is tette.

— Boldog vagy, — mondá egyszer egy nagyon szép, de szegény arisztokrata leánybarátnőjének, — te tudod, hogy ha nőül vesz valaki, csak személyes előnyeidért teszi, én minden kérőben *a békési dominiumok után való éhességet látom.*

— Aztán meg egy más, titkos óhajtás is élt nemes szivében.

Tudta, hogy édesatyjának a végrendeletében van egy codicilus, a mely igy szólt: „Ha Krisztina leányom szive sem mond ellent, nagyon óhajtanám, hogy kezét valamelyik unokaöcsém fiának nyujtsa, a kik, végre is, az ő szülétese miatt estek el a dús örökségtől.“

A nagylelkü grófnőnek kedvezett a sors. Valóban megszerette a daliás Wenckheim Frigyest, éppen annak a Wenckheim Károly grófnak a fiát, a ki annak idején a végzetes *fehér fáczánt* lelőve, elesett a remélt fejedelmi vagyontól.

Lelki jóságát és demokratikus emberi érzületét mutatja a grófnőnek, hogy mint fiatal asszony ő vetette magát közbe, hogy sógora Wenckheim Géza gróf nőül vehesse azt a bájos, fiatal angol polgárleányt, a ki Krisztina grófnőnek vol előbb társalgónője s a kibe Géza gróf épen bátyja lakadalmán szeretett bele halálosan.

Gróf Wenckheim Frigyes, a kinek anyja a hires Radetzky leánya, Friderika grófnő volt, nem lett érdemetlen a nagy vagyonra és nemeslelkü nejével együtt minden filantrop intézményünknél, minden jótékonysági adakozás élén láthatjuk.

Hrbovszky János, Salamon János, Sohár Kálmán. 4-ik alkerület. Urszinyi János, Maczák H. Márton, dr. Seiler Endre.

IV. Gyomán. Garzó Gyula, Cs. Szabó Gergely, Házi Imre, Fazekas Zsigmond, S. Nagy András.

V. Endrődön. Viskovics Ignácz, Varju Mátyás, Hunya I. Mihály, Hegedüs Lajos, Gorzó Nándor.

VI. Békésen. 1-ső alkerület. Kocsor Gergely, dr. Török Gábor, Sajti János. 2-ik alkerület. K. Szücs Mátyás, K. Nagy Gábor. 3-ik alkerület. Czira Gergely, Zolnay Béla, Szathmáry Gábor.

VII. Mező-Berényben. Vagner József (Csaba), Hegedüs Mihály, Bihály József, Gy. Kovács János, Ilorváth János.

VIII. Körös-Tarcsán. Szabó János, Nagy Sándor, Hajdu István, Petneházy Ferencz.

IX. Szarvason. 1-ső alkerület. Dr. Szirácsky János, Achim Ádám. 2-ik alkerület. Dr. Haviár Gyula, Bankó György, Csonka Pál. 3-ik alkerület. Grimm Mór, dr. Krosmarik János, dr. SalaczOszkár. 4-ik alkerület. Haviár Dániel, Bonka Gyula, Molis Mátyás, Klenk József.

X. Szent-Andráson. Fabó Emánuel, Zlinszky István.

XI. Öcsödön. Dezső Antal.

XII. Orosházán. 1-ső alkerület. Székács István, dr. László Elek, Tabak István, Veres József. 2-ik alkerület. Benkő István, D. Kovács István, Németh András.

XIII. Csorvás. Dr. Hajnal Albert (Ó-Kigyós).

XIV. Szeghalom. Mészáros János, Godán Ambrus.

XV. Füzes-Gyarmaton. Fehér László, Sz. Ilomoki János, Kornis Gyula, Eke László.

XVI. Körös-Ladányban. Nagy L. Imre, Vakarcs János.

Ezeknek helyei hat évre töltendők be.

Betöltendő továbbá az időközben elhalt *Praznovszky* Ferencz szarvasi II. kerületbeli és a megye területéről eltávozott *Illyés* Endre mezőberényi bizottsági tagnak helye, azonban az ezek helyébe megválasztandó tagok megválasztása csak 1901. év végéig fog tartani.

Az alsó-fehér-körösi társulat közgyülése.*)

(Szeptember 26.)

Jelen voltak: Ladics György elnök, Haan Béla alelnök, Achim Gusztáv, Dutkay Béla, Keller Imre, Dr. Hajnal István, Szathmáry Gábor és T. Nagy Sándor, Hoffmann Mihály, Szekér Gyula, Aszalay Gyula, Bán Károly, Z. Nagy Ferencz, Gallacz János kir. tanácsos, vizépítészeti ker. felügyelő, Szarvassy Arzén kir. főmérnök, ministeri megbizott, Erkel János társulati főmérnök és Csausz Lajos társulati igazgató.

Ladics György társ. elnök, annak előre bocsátásával, hogy a társulat összes árterülete 3650$\frac{800}{1000}$ hold, értéknövekedése pedig 1.933,740 frt lévén, ezen közgyülés, melyen 3358$\frac{400}{1000}$ hold árter és 1.823,890 frt értéknövekedés van a jelenlevők által képviselve, határozatképes, az érdekeltségot szivélyesen, üdvözli, a közgyülést megnyitja.

Ladics György társ. elnöknek a közgyülési tagok által állva hallgatott indítványára a közgyülés egyhangulag kimondja, hogy Ő Felsége *Magyarország királynéjának* orgyilkosság okozta szivet és lelket megrendítő halála alkalmából a magyar nemzetet ért fájdalomban mint társulat is osztozni kiván és Ő Felsége a király asszonyunk emlékére: »aki gyülölni nem, csak szeretni tudott, aki a magyar nzetnek minden emidőben támasza és nemtője volt, aki életéhez a magyar nemzet jobb jövőjének reménye füződött« milliók által közösen átérzett veszteség és fájdalmának kifejezést adni kiván aképpen, hogy most kifejezett érzelmeit jegyzőkönyvileg megörökíti.

A közgyülés az ig. választmány javaslatához képest elfogadta az 1899. *költségelőirányzati tervezetet* ugy, a hogy az bemutatva és az érdekeltségnek már előzetesen megküldve lett, melyszerint az összes bevétel 1899. évben . . . 557.034 kor. 34 fillér kiadás 1899. évben . . . 314.850 kor. 98 fillér maradvány 1899. decz. 31. 242.183 kor. 98 fillér.

Olvastatott a nagyméltóságu földmivelésügyi m. kir. minister urnak folyó évi augusztus hó 4-én 52797—V/2. sz. a. kelt rendelete, melylyel a társulati uj alapszabályokat —. a 19. §. e) pontjának »és fölmentése« szavakkal történt kiegészitésével jóváhagyta és két eredeti példányát azzal a felhivással megküldötte a társulatnak, hogy az alapszabály egy eredeti példányát Békésvármegye alispánjának küldje meg, egy másolati példányt pedig a ministeri megbizotthoz juttasson el. Olvastatott az ig. választmánynak vonatkozó javaslata.

A közgyülés az ig. választmány javaslatához képest a földmivelésügyi minister f. évi augusztus hó 4-én kelt rendeletét tudomásul veszi. Továbbá elrendeli, hogy az önálló szavazattal biró érdekeltek mindegyikének és már ismert megbizottjaiknak is az *alapszabály* egy példánya és az önálló szavazattal biró érdekeltségi tagoknak a szavazatok menyiségét egyenként kitüntető nőrjegyzéke is megküldessék.

A társulat árterében levő községeknek e szabályok egy-egy példánya szintén megküldendő azzal a megkeréssel, hogy az alapszabályok 4. és 5. §-ára való figyelemmel az ártérbe eső érdekeltekot a törvény és szabályszerü csoportosulásra a községben szokásos módon hivják fel azon kijelentéssel, hogy a csoportosult érdekeltségi tagok szabályszerüi megbatalmazással ellátott megbizottjaik nevét a társulathoz f. évi november hó 30-ig bejelentsék, mert ellenkező esetben a közgyülésre meghivhatók nem lesznek.

Azon kisebb érdekeltek nevében, akik önként nem csoportosulnak, azon község elöljárósága gyakorolja a jogot, amely község határában az illető területek feküsznek.

Elrendeli továbbá a közgyülés, hogy az alapszabályok 500 példányban kinyomattassanak.

A beérkezendő meghatalmazások elbirálásával Haan Béla társ. alelnök elnöksége alatt Dutkay Béla és Hoffmann Mihály társulati tagokból alakitott három tagu bizottság meghizatik.

Az aradmegyei ármentesitő társulat *belvizrendezési* költségeihez a társulat részéről 45,000 frttal való hozzájárulás kimondását társulati elnök a jelenlevő társulati tagok többségének kivánságához képest szavazás eredményéhez köti.

Megszavaztatott az aradmegyei társulat belvizrendezési költségeihez a társulat részéről 45,000 forinttal való hozzájárulás 757 egységgel, — aképen, hogy ezen összegnek megfelelően csak az aradi társulat kölcsönével egyenlő kamatja és társulati járuléka fog az aradmegyei társulat javára évenként fizettetni; fontartván a társulat azon jogát, hogy az egész, vagy időszorint esedékes összegot akkor a midőn azt jónak látja, kifizethesse.

A közgyülés az igazgató választmány javaslatához képest a *belvizrendezés* ügyét ez időszerint nem tárgyalja s majd csak akkor fog e tárgyban érdemileg határozni, ha részlet-tervek, müszaki leirás és minden munkálatokról a költségvetés bemutatva lesznek. Különben is ezen ügyben a határozat hozatal az ujonnan megalakult társulatnak fentartandó.

Olvastatott az aradi m. kir. államépitészeti hivatal átirata a *nagypeli* előviz-csatorna hid javitási költségének befizetése tárgyában és olvastatott Békésvármegye alispánjának megkeresése az Előviz-csatornán levő »*Dugó*« hid sürgős kijavitása iránt.

A közgyülés az ig. választmány javaslatához képest elhatározza, hogy intéztessék a kereskedelemügyi ministerhez indokolt felterjesztés az iránt, hogy a kérdéses két hid fentartása alól az alsó fehér-körösi ármentesitő, belvizszabályozó és vizhasznositó társulatot mentse fel; annyival is inkább, mert mint társulati főmérnök javaslata indokolásául felemliti, egyrészt azért, hogy sem a nagy-péli, sem a dugóhid az alsó-fehér-körösi ármentesitő társulat által az Előviz-csatorna társulattól át nem vétetett; másrészt pedig azért is, mivel hasonló esetben a Bugyéri fahidra vonatkozólag, melynek fentartására a bejáró közigazgatási bizottság az alsó-fehér-körösi társulatot kötelezte, a társulat indokolt előterjesztésére a minister a bizottság határozatát módositotta és a társulatot a további fentartás kötelezettsége alól felmentette.

A *Tiszavölgyi társulat*, valamint a *tiszai ár mentesitő társulatok* közös nyugdijintézetének folyó évi közgyülésén a társulat képviseletében való megjelenésre a közgyülés Ladics György társulati elnököt, akadályoztatása esetén Haan Béla társulati alelnököt kéri fel és bizza meg.

A közgyülés az igazgató-választmány javaslatához képest a *pénztáravizsgálati* jegyzőkönyvet, melyszerint pénztármaradvány volt 1898. évi május hó 13-án . . . . . 194,594 kor. 43 fill. ehhez befolyt 1898. szeptember hó 22-ig . . . . 108,666 kor. 44 fill. összesen 303,260 kor. 87 fill. Kiadás 1898. május 13 óta 69,378 kor. 01 fill. Lesz pénztári maradvány szeptember hó 22-én . . . 233,882 kor. 86 fill.

*) Társzike mintt kósett.

A rendkivül boldog házasságból hat gyermek, köztük három fiu származott s a nemes pár épen mult évben ünnepelte meg ezüst-menyegzőjét, számos jótékony alapitványnyal örökitve meg ennek a napnak az emlékezetét.

József gróf, a kit most a sulyos baleset ért, a család majorescoja, rendkivül kedves, nyájas, igazán nemesindulatu ifju. Mult télen, mint soproni huszárönkéntes, gyakran átrándult Pozsonyba s előkelő szerepet vitt az arisztokrata ifjuság körében.

Egy szivbeli hajlamáról is beszélgettek, a mely a régi koronázási városba, egy ősrégi családból származó, csodaszép leánykához vonzotta. A leányka nővérét csak elmult napokban vezette oltárhoz az ország egyik leggazdagabb mágnása és a szalonokban széltére suttogták, hogy ezt a fényes partiet ebben a családban egy még sokkal fényesebb követi, — in *camera charitatis*, sejtetvén, hogy a vőlegényjelölt senki más, mint Wenckheim József, a Wenckeimok grófi ágának majorescoja.

A bárói ág megalapitója 1736-ban született Wenckheim Xaver Ferencz volt és ebből származott a harminczas évek hires gavallérja, Wenckheim Béla, talán ugyanaz a preux chevalier, a kinek szent volt az adott szó és az asszonyi erény védelme, a forradalom előtt az *utolsó nádornak*, István főherczegnek volt a főudvarmestere és a kiegyezés után belügyminiszter a 67-iki Andrássy-kabinetben.

A fiatal József gróf esete osztatlan részvétet kelt országszerte és százával mennek a levelek, táviratok a kigyósi kastélyba a Wenckheim-családhoz, melynek neve oly szorosan összefügg az ujabb Magyarország történetével.

D'Artagnan.

Hirek.

Az „Otthon“. Lapunk mult számának minden egyes példányába mellékeltünk az *„Otthon“*-ból egy példányt, az október havi füzetet. Előfizetőinek bizonyára érdeklődéssel olvasták át azóta az érdekes folyóiratot, mely *Hévesi* József szerkesztésében első rangu orgauuma a szépirodalom és müvészetnek. Felkérjük tehát azon t. előfizetőinket, kik e mutatványpéldány után az *„Otthon“* többi számaira is igényt tartanak, kegyeskedjenek az *„Otthon“* expediciónális költségeiben egy koronát lapunk kiadóhivatalához beküldeni és pedig helybeli előfizetőink a lapkihordók utján, kik a pénz felvételére nyugta adása mellett jogositva vannak, vidéki előfizetőink pedig posta utalványon. E csekély s tiszlán kezelési és expedicionális költségért örömmel szolgálunk előfizetőinknek az október, november és deczember havi *Otthon* példányokkal, reméive t. előfizetőinktől a nagy anyagi áldozatunk kellő méltányolását és lapunk támogatását, melyre nint eddig is, ugy ezután is lapunk megszokott három évtized becsületes munkájával igazolt irányával igyekezni fogunk rászolgálni.

A közkórház kibővítése. Utólagosan konstatálhatjuk, hogy *a belügyminiszter csaknem praecedens nélkül álló kedvezményben részesitette Békésvármegye közönségét*, amidőn a kórház kibővitése igényelte 100,000 forintos kölcsönt, illetőleg eme tekintetben kölcsön annuitását a betegápolási alap terhére engedélyezte, mely betegápolási alap a jövőben tudvalevőleg nem is törvényhatósági, hanem kizárólag állami lészen. Mennyire kedvezmény ez, bizonyitja azon körülmény, hogy Csanád vármegyének már nem engedte meg, hogy kórházát két pavillonnal bővithesse, illetőleg hogy eme két pavillon *csupán csak 20 000 frt* épitési összegét az ápolási dijakból fedezhesse, amint ezt Csanád vármegye törvényhatósági közgyülése (a nagylaki és battonyai bizottsági tagok is, nem nézve hogy a kibővités nem Nagylakon vagy Battonyán, hanem Makón történnék) a belügyminisztertől kérolmezte. Nagy hálával tartozunk tehát ugy Perczel Dezső belügyminiszternek, mint dr. Chyzer Kornél ministeri tanácsosnak, a kik átlátták, hogy Békésvármegyében a közkórház kibővitése más alapon lehetetlen; nagy köszönettel tartozunk dr. *Lukács* György főispánunk, a ki hathatós befolyásával az ügyet propagálta, dr. *Fábry* Sándor alispánnak, a ki a kibővités eszméjét kezdeményező dr. *Berkes* Sándor kórházigazgató főorvos momorandume alapján a belügyminiszterhez intézett felterjesztésében frappáns és ellenállhatlan érvekkel kimutatta a közkórháznak mai állapotban való tarthatatlanságát és ugy az alispán, mint a kórházigazgató s a megyei főorvos ismételten személyesen is informálták a belügyminiszteriumot, mig az ügy érvényesülését gátló nem csekély nehézményeket sikerült eloszlatniok. A csanádmegyeiek meghiusult kisérlete tehát klasszikus bizonyiték rá, hogy a kibővités — ugy amint történik — *nagy vivmány* Békésvármegyére s hogy azért mindazok, a kik abban részesek, feltétlen elismerést igényelhetnek.

A transversális út készen. A kereskedelemügyi miniszter leirtot intézott a vármegyéhez, melyben arra való tekintettel, hogy az állami müut balczóhalom-kondorosi és kondoros-kamut-szentmiklósi szakaszának kövezése és lehengerezése október hó végére elkészül, ez utszakaszoknak mielőbbi felülvizsgálását rendelte el, hogy az utvonal a közforgalomnak késedelem nélkül átadható legyen. A felülvizsgálat november hó 3 án fog megtartatni és azt a miniszterium képviseletében *Hartig* Sándor müszaki tanácsos vezeti. A jelzett útszakaszoknak forgalomba bocsátásával készen lesz a transzverzális útnak egész Békésvármegyére eső része és a vármegyét északnyugat-délkeleti irányban átszelő úton Öcsödtől Gyula Varsándig szabad és könnyü lesz a közlekedés.

A vármegyei távbeszélő hálózat kibővitése tárgyában hozott megyei határozatot a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyta. A mintegy 2500 frt költséget igénylő kibővités — mint már megirtuk — hivatva lesz azon hiányokat elosztani, amelyek a távbeszélő használatában eddig előfordultak. A kibővités főbb részletei lesznek Szarvasnak Endrődön át a központtal röviebb úton való összekapcsolása, Békésnek Gyula felé való közvetlen összeköttése és Gyula és Csaba között egy uj bronzhuzal létesitése. A távbeszélőnek előnyösebben való használhatósága valószinüleg az előlizetők számát is jelentékenyen fogja szaporitani.

Névváltoztatások. Taub Arthur csabai lakos vezetéknevének *„Tagányi“*-ra, továbbá Kohn Ignácz és gyermekei szarvasi lakosok vezetéknevének *„Kalmár“*-ra való átváltoztatását a belügyminiszter engedélyezte.

Kinevezés. Vármegyénk derék főorvosát dr. *Zöldy* Jánost az igazságügyminisztor a törvényszéki orvosi vizsgálóbizottság tagjává három évi időtartamra kinevezte. A szép kitüntetéseck annálinkább örülünk, mert igen ritka eset, hogy e kinevezés vidéki orvost érjon.

Gyulavárosa képviselő testülete folyó hó 24 én, délelőtt 9 órakor a városháza nagytermében rendkivüli közgyülést tart a következő tárgysorozattal: 1. Polgármesteri jelentés a legtöbb adófizető városi képviselők névjegyzékének kiigazitására választandó küldöttség tárgyában. 2. Márkus Mihály árvaszéki ülnök kérvénye egy évi szabadságolás iránt. 3. A polgármestor előterjesztése Márkus Mihály szabadságoltatása folytán ideiglenesen megürült árvszéki ülnöki állásnak helyettesités utján leendő betöltése. 4. A villamos világitási szerződésre vonatkozó előterjesztés. 5. Az országos központi hitelszövet kezetbe való belépésre vonatkozó felhivás. 6. Az ajtósfalvi tanyai iskola épitése folytán felmerülő tulkiadások jóváhagyására vonatkozó előterjesztés. 7. 1898,99. évi óvodai költségvetés. 8. A gyulai ipartanodai bizottságnak az 1897/S. iskola évre vonatkozó jelentős. 9. 1897,98. évre vonatkozó iparisko lai számadás. 10. Szónásy József telke mentén épi tett betonjárdára vonatkozó jelentés. 11. Gyámi pénztár vizsgálatáról felvett jkv. 12 Közegészségi állapotokról szóló jelentés. 13. Pénztár vizsgálati jkv. 14. Az Alsó Fehér-Körösi ármentesitő társulat közgyülési jkvo.

Fogyasztási és itaiadók beszedési joga. A gyulai pénzügyigazgatóság közhirré teszi, hogy az 1899., 1900. és 1901. évekre az alábbi községek fogyasztási és itaiadó beszedési joga a következő sorrendben fog árverés utján haszonbérbe adatni: Október 24-én délelőtt 9 órakor Szeghalom (3952 lakos) itaiadó 3150 frt 23 kr, fogyasztási adó 982 frt. Október 24-én délelőtt 10 órakor Körös-Tarcsa (5396 lakos) itaiadó 1158 frt 78 kr, fogyasztási adó 463 frt 35 kr. Október hó 24-én délelőtt 10 órakor Öcsöd (7875 lakos) itaiadó 3773 frt 15 kr, fogyasztási adó 478 frt 63 kr. Október 25-én délelőtt 9 órakor Csorvás (4229 lakos) itaiadó 1419 frt 47 kr, fogyasztási adó 365 frt 11 kr. Október 25-én délelőtt 9 órakor Tót Komlós (9636 lakos) itaiadó 2716 frt 26 kr, fogyasztási adó 1414 frt 99 kr. Október 25. délelőtt 9 órakor Doboz (4911 lakos) itaiadó 1322 frt 66 kr, fogyasztási adó 313 frt 18 kr. Október 25-én délelőtt 9 órakor Szarvas (24393 lakos) itaiadó 7612 frt 69 kr, fogyasztási adó 4324 frt 42 kr. Október 25-dikéu délelőtt 10 órakor Nagy-Szénás (2817 lakos) itaiadó 496 frt 17 kr, fogyasztási adó 124 frt 88 kr. Október 25-én délelőtt 10 órakor Bánfalva (3292 lakos) itaiadó 667 frt 73 kr, fogyasztási adó 368 frt. Október 25 én délelőtt 10 órakor Orosháza (19956 lakos) itaiadó 12610 frt 94 kr, fogyasztási adó 5727 frt 35 kr. Október 25. délelőtt 10 órakor Gyula r. t. v. (20389 lakos) itaiadó 16641 frt 44 kr, fogyasztási adó 11005 frt 21 kr. November 2-án délelőtt 10 órakor Csaba (34243 lakos) itaiadó 15959 frt 2 kr, fogyasztási adó 8811 frt 19 kr. November 9-én délelőtt 9 órakor Békés (25775 lakos) itaiadó 12032 frt 32 kr, fogyasztási adó 3509 frt 54 kr. Okt. 25. délelőtt 10 órakor Szabad Szent-Tornya (1683 lakos) itaiadó 264 frt 42 kr, fogyasztási adó 39 frt 53 kr. Október 24-én délelőtt 9½ órakor Füzes-Gyarmat (7829 lakos) itaiadó 2080 frt 68 kr, fogyasztási adó 576 frt 90 kr. Október 24-én délelőtt 10 órakor Körös-Ladány (7156 lakos) itaiadó 3499 frt 58 kr, fogyasztási adó 723 frt 93 kr. Október 24-én délelőtt 9½ órakor Vésztő (7577 lakos) itaiadó 3377 frt 94 kr, fogyasztási adó 638 frt 57 kr. Az árverés részletesebb feltételei a gyulai m. kir. pénzügyigazgatóságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Árverezni szándékozók a kikiáltási ár 10%-át kötelesek bánatpénzül tetenni s az ajánlatok minákett adónemre egyetemlegesen teendők fel.

Bokréta ünnepély. A gyulai törvényszéki palota bokréta ünnepélye, mint az előre látható is volt, Gyulaváros közönségének nagy érdeklődése mellett ment végbe. Már kora délután meglepte a lelkes közönség ifjabbik része a sugárutat s a törvényszéki palota előtt lóvasuti elgázolástól lehetett tartaununk. Maga az épitési folyamat alatt levő palota igen szépen volt diszitve. A nagy állványok padok alig voltak láthatók a zöld lomboktól és nemzeti szinü lobogócskáktól. Az épület homlokzatán hatalmas trikolort lobogtatott a szellő, alatta zöld lomb girlandok és nemzeti szinnel diszitett táblán volt olvasható Ő felsége I. Ferencz József királyunk, Erdélyi Sándor igazságügyi minisztor, Novák Kamill törv. elnök, Dutkay Béla polgármester, az épités vezetői, tervezői, kivitelezői, munkavezetői és munkásai, mind „éljenek“-től megelőzve. 4 órakor kezdett gyülekezni a nagy közönség. Az utcát egész hosszában ellepte a néparadat, ott láttuk a meghivott közhivatalokat testületileg, a vármegye élén dr. *Bodoky* Zoltán főjegyzővel, a kir. törvszék. *Novák* Kamill törvényszéki elnök, Gyulaváros tanácsa *Dutkay* Béla polgármester, a királyi pénzügyigazgatóság *Csák* György királyi tanácsos vezetése alatt. Ott volt még a folyammérnökség, államépitészeti hivatal, királyi adóhivatal, szintén testületileg, s Gyulavárosának minden társadalmi osztálya. Nők szép számmal. Kevéssel 4 óra után a Badé Pista bandája rázenditette a Rákóczy indulót, a munkások jókedvü csuhajgatása kiséretében, s az ünnepély megkezdődött. Az ünnepi szónok ifj. *Scheer* Konrád épitési felügyelő volt, ki a zene elhangzása után az állványokon igen csinosan rögtönzött emelvényre lépett és a munkások nevében igen szép, és sok intelligenciát elárulo beszédet tartott, melyben méltatván jelentőségét a tvszéki palota felépitésének, egyenkint élteti Ő felsége I. Ferencz József királyunkat, az igazságügyminisztert, a törvényszék elnökét, Gyulaváros polgármesteréet, az épitkezés vezetőit, felügyelőit, tervezőit, vállalkozóit és munkásait, ési szokás szerint mindenikért egy pohár bort üritvén, melyeket egyenkint dobált azután le a magasból. Szónoklata közben sürün hangoztak a fel-fel zuduló éljenzések, ugyszintén beszéde végén is felzugott az „Éljen“. Ujból felhangzott a zene. Ugyanekkor osztotak ki a munkások között a magyar királyi igazságügyi kormány által ajándékozott 400 forint jutalmat is. — Ezzel a szép ünnepély végot ért. Este nagy bankett volt a pavillonban. Minden munkás dupla napszámot, vacsorát s egy liter jó gyulai bort kapott, az igazságügyi kormány és a vállalkozók gavallériája folytán. A bankett a pavillonban volt megtartva. A nagyteremben a munkások, munkásiányok hosszu asztalok mellett, a kistoremben a birói rak *Novák* elnökkel élén, *Dutkay* Béla polgármester, az épitési vállalkozók, tervezők és vezetők. Vacsora után a munkások táncra kerekedtek s reggelig tartó bálat rögtönöztek.

Uj munkás-egylet. A belügyminisztor a *nagyszénási* földmivelő munkások kölcsönös segélyegylete és olvasókörének alapszabályait bemutatási záradékkal előtta, megerősitette.

A városi tisztviselők összeférhetlensége ismételt vita tárgya volt a városi képviselőtestületnek és az ezen ügyben alkotott összeférhetlenségi szabályrendeletet többen a belügyminisztorig megfelebbezték; a miniszter azonban a felebbezéseket nem vette figyelembe és a szabályrendeletet jóváhagyta

Helyettesités. A *Kondacs* Soma lemondásával megüresedett szent-andrási állatorvosi állásra *Pártos* Sámuel állatorvost helyettesitette, a szeghalmi főszolgabiró.

Wenckheim József gróf balesete. Nagy részvét mellett tárgyalják azt a megrendítő balesetet, mely *Wenckheim* Frigyes gróf és neje Weckheim Kriszina grófnő legidősb fiát *Wenckheim.* József grófot érte. Az ifju gróf ugyanis szerdán reggel 8 órakor véletlenül revolverével való babrálás közben meglőtte magát. A lövés zajára összefutott a kigyósi grófi palota személyzete s az ifju grófot hálószobájában a parketten feküdve, eszméletlen állapotban találták, jobb tüdején átlőve. A golyó jobb tüdején ment keresztül, bal lapoczkáján kijött és az ágyban találták meg. A gvöu kastélyból azonnal gyors futár ment be a közel fekvő Csabára, dr. *Reisz* Miksa orvosért, majd dr. *Zöldy* János megyei főorvosért Gyulára, kik felváltva vették ápolás alá a fiatal grófot, ki mellett ezenkivül éjjel-nappal a gyulai irgalmas nővérek főnökője gyakorolja az ápolást. A megrenditő szerencsétlenség hire a szélrózsa minden irányában futott szerte s százával érkeznek a gróf családhoz a részivevő és tudakozódó telefoni és távirati kérdések. A baleset hirére gróf *Apponyi* Albert személyesen utazott le a kigyósi kastélyba. Az ifju gróf állapota kezdetben igen komoly volt, mert csütörtökön és pénteken rendkivüli orvos sebláza volt. Most azonban a gróf családnagyszámu tisztelői és barátai örömére a gróf már minden nagyobb veszélyen tul van s dr. *Zöldy* János véleménye szerint, — tekintettel, hogy az ifju gróf erős, egészséges testi szervezetet bir, a golyó pedig csontot nem zuzott, sem tisztátalan ruhadarabot nem vitt be a lőssebe, mert a grófon

levő vékony selyeming a közelről jött lövés következtében a lövés helyén egészen elperzselődött, *felgyógyulása egész biztosra vehető.* — A jótékonyságáról és emberszeretetéről hires grófi család iránt megyeszerte és az ország arisztokrácziájának körében általános részvét uralkodik. Wenckheim József gróf ez évben szolgálta le önkéntesi évét Sopronban, az ottani huszárezrednél s sajátságos, hogy ez évben már ez a második könnyen végzetessé válható szerencsétlenség érte, önkéntes éve alatt ugyanis lebukott lováról, mely elragadván, csaknem meghurczolta, miután lovasának lába a kengyelben megakadt. Szerencsére azonban czipője lehuzódott s igy menekült meg az összetöretéstől. Bizvást remélhető s kivánjuk, hogy az ifju gróf mielőbb föl gyógyuljon szülei, barátai és ösmerősei nagy öröméro.

A bokréta ünnepély epilogusa. A szerdán megtartott bokréta ünnepélynek volt egy sajnálatos epilogusa, mely azonban szerencsére jól végződött. Szerdán ugyanis a vállalkozók 3 órakor beszüntették a munkát, az igazságügyi kormány 400 forint jutalmának kiosztása miatt. Ugyanekkor a munkások előtt ki lett mondva, hogy — miután amugy is jutalomban részesültek s a vállalkozók is megvendégelték őket — egy negyed napszámot levonnak a szerdai délutánért. A munkások ekkor nem is emeltek czért szót, mert tényleg semmi károsodás az ő részükről nem történt. Pár nap mulva azonban egy pár izgató korifeus elégületlenséget szitott a munkások között, mely annyira kiélesedett, hogy szombaton reggel a munkások beszüntették a munkát. Sztrájkoltak. Szerencse azonban a vállalkozók magatartása és a szombat délutáni napszám kifizetésen megjelent rendőrségi tisztviselők *Endrődy* rendőrkapitány és *Bessenyey* biztos tapintatos fölvilágositásának, hogy mennyire jogosulatlan követelésük, a munkások végre elállottak követelésüktől, ugy hogy holnap reggel rendben hozzá fognak a munkához, és igy sem uj munkások szerződtetése, sem egyéb komolyabb föllépésre nem lett szükség.

A dobozi templom száz éves fenállása ünnepét ültök meg tegnap a dobozi református hivek. Az ünnepély 9 órakor vette kezdetét, mikor is a zsufolásig telt templomban *Dombi* Lajos gyulai ev. ref. lelkész mondott eszmékben gazdag, gyönyörü hálaimát. Utána Szabó Mihály segédlelkész olvasta fel a község és templom százéves történetét, nagy tanulmány és körültekintésre valló felolvasásban A vidékről jelen voltak Lukács Endre főszolgabiró, Kun Béla vésztői lelkész, Beke Albert vésztői jegyző és Kis Sándor vésztői egyházgondnok. 1 órakor a nagy leányiskolában ebéd volt, hol Kéry Kálmán dobozi ev. ref. lelkész, ki betegsége miatt a templomban az ünnepélyen részt nem vehetett, éltette a vendégeket és más több szép tószt is hangzott el. Este 200 teritékü társas lakoma volt.

Ősz. Most már igazán benne vagyunk a szomoru, a melankolikus ködös őszi időjárásban. Hullongálnak a sárguló falevelek, csöndes rezignáczióval buvik el a nap szürke felleg köpenyébe, megmeg ered az aprószemü őszi eső s nagy a kelete az esőernyőnek. Maga az időjárás is belátja, hogy nem sok rajta a mulatni való, meglehetősen unalmas és egyhangu örökös szürkeségével. Talán egy kis változatossággal akart szolgálni a hét elején, mert kedden este egészen nyáriasan kezdett legénykedni. Villámlott, menydörgött, zuhogott a zápor, de e hetvenkedés nem tartott sokáig. Valószinüleg belátta az ősz, hogy ilyen öreg legénynek nem áll jól olyan fiatalosan kirugni a hámból. Elállt tehát a zivatar s azóta tovább hömpölyögnek a szürke fellegek az égen, meg-megered az apró szemü őszi eső s hova-tovább aktuális fogalommá kezd válni az esőernyő, kalucsni, gummi-köpeny és egyéb őszi czikkek. Az eső pedig csepereg lassan, szomoruan, melankolikusan tovább . . .

Esküvők. *Schwartz* Márton gyulai fiatal kereskedő mult vasárnap délután esküdött örök hüséget szép arájának *Löwy* Szerénának Löwy Jenő gyulai kereskedő kedves leányának. Csabán csütörtökön vezette oltárhoz özv. *Rasofszky* Mihályné kedves és szép leányát *Ilonát Iványi* Zsigmond gyomai gőzmalomtulajdonos. *Süle* László orosházi épitész e hó 15-én esküdött meg *Batizy* Ferencz békési tanitó szép leányával *Mariskával.*

Eljegyzés. *Weisz* Jakab törekvő fiatal békési kereskedő eljegyezte *Löwy* Jankát Békésen.

Jegyző választás volt tegnap Dobozon, hol a Prényi Lajos lemondása folytán megüresedett másodjegyzői állást töltötték be. A választás, melyet *Lukács* Endre főszolgabiró tapintattal vezetett, szavazás nélkül történt meg, a mennyiben a tulnyomó többség jelöltjét *Marcsek* György helyettes jegyzőt felkiáltással választották meg.

Eljegyzés. *Grimm* A. József aradi kereskedő volt gyulai regálebérlő kedves és szép leányát *Blankát* eljegyezte *Steiner* József műépitész, államépitészeti kir. mérnök Aradon.

Letartóztatott elöljárók. Aradmegye egyik községének jegyzőjét és biráját a békésmegyei csendőrök a héten elfogták. Az elfogatás oka okirathamisitás és lopás. A mult békési vásáron ugyanis *Szilágyi* Istvánnak 5 lovát ellopták. A károsult jelentést tett a csendőrségnek, kik azonnal nyomozást inditottak s a nyomozás szálai Aradmegyébe Radnára vezettek. Itt megtaláltak 3 lovat. Tulajdonosuk azonban járlatokkal igazolta magát, hogy a lovak igaz szerzeményként jutottak birtokába. Nem volt más hátra, mint letartóztatni a birót és jegyzőt, kik tudva állitottak ki a lopott lovakról járlatot s a két »kötelességérző« elöljárót letartóztatva Békésre hozták őket

Tanitóképezde Szarvason, Szarvason mozgalom indult meg, egy állami tanitóképezde létesitése iránt. A mozgalom élén *Mikolay* Mihály közjegyző áll s a kultusministerhez a napokban 25 tagu küldöttség megy.

Adomány. *Mikolay* Mihály kir. közjegyző a szarvasi főgymnasium tanfelügyelője, ujabban 500 frtot adományozott a gymnasiumi segélyegylet javára. Ugyancsak *Chován* Károly tanár 50 frtot adott a gymnasiumi tanitóképezdének egy fisharmónium beszerzésére. A nemesszivü adakozók már más alkalommal is tettek ily adományokat.

Tanárválasztás. A szarvasi főgymnasium tanitóképezdéjében megüresedett tanári állásra az intézet felügyelő bizottsága egyhangulag *Leczics* Ernőt választotta meg zenetanárnak hat pályázó közül.

A békési önkéntes tüzoltó-egylet e hó 11-én tartott közgyülésen *Mezey* Lajos lemondása folytán üresedésbe jött főparancsnoki állásra *Széll* István városi tiszti mérnököt egyhangu lelkesedéssel megválasztotta s Mezey Lajost tiszteletbeli főparancsnokul választotta meg.

Zászlószentelés Békésen. A békési ipartestületnek folyó hó 16-án lefolyt zászlószentelési ünnepélye lefolyásáról következő tudósitást vettük. Az ünnepély a kedvezőtlen idő daczára igen szépen sikerült. Reggel 8 órakor az összes békési iparosok és ipari munkások és szépszámu intelligens közönség gyült össze az ipartestület házánál, honnan 9 órakor 30 koszorusleány és ugyanannyi vőfélyekkel zenekar kiséret mellett bevont zászlóval diszfelvonulás és tisztelgés volt a zászlóanya gróf *Wenckheim* Frigyesné grófnő által megbizott *Emperl* Ernőné zászlóanya helyettesnél. Innen 10 órakor bevonult a tömeg a róm. kath. templomba, hol az ünnepélyes szent misét és a zászlófelszentelését *Kny* Antal esperes-plébános végezte. Megáldá a zászlót és az a köré csoportosult iparosokat békés munkásságra Isten és emberbaráti szeretetre buzditotta. A nagyhatású vallásos beszéd után a zászlóanya feltüzte a müvésziesen aranynyal himzett gyönyörü szalagot a zászlóra. Kny Antal esperes-plébános a zászlórudjába Isten nevében beillesztette az első zászló szeget, utána a zászlóanya következő jeligével: „A szorgalmat és kitartást Isten áldása kiséri." Az ünnepélyes aktus végeztével a tömeg kibontott zászlóval visszavonult az ipartestület házához. Délután 2 órakor egy küldöttség vonult ki a vasuti állomáshoz a csabai daloskör és a vidéki vendégek fogadtatására, hol *Hencz* Antal elnök fogadta az érkezőket s Pásztor Krisztina koszoruzta meg a daloskör zászlóját. A vidékiek nevében *Achim* János a csabai ipartestület jegyzője válaszolt. A vendégek megérkezésénél a bérház nagytermében több mint 1000 főnyi hallgatóság gyült össze. Az ünnepélyt 3 órakor a csabai iparos daloskör nyitotta meg a hymnus eléneklésével, melynek szabatos előadásáért zajos tapsot arattak. Ezután Hencz Antal testületi elnök mondotta el szépen átgondolt megnyitó beszédét, szivélyesen üdvözölte a megjelenteket, röviden ismertette a testület multját, czélját és jelenlegi állását, hálás köszönetet mondott a nemes iparbarátoknak, különösen a nemes szivü grófnőnek a zászlóanyai tiszt elfogadásáért. Majd *Popovics* Elek lelkész lépott az emelvényre és szónoki hévvel mondott egy az ünnepélyes alkalomhoz való hazafiságtól duzzadó eszmegazdag ünnepi beszédet, melyet a hallgatóság zajos tetszése és viharos éljenzése fogadott. A szeretet hymnusát elő advan a daloskör, a zászlószegek beverése következett. Gróf Wenckheim Frigyes a testület tiszteletbeli elnöke nevében Emperl Ernő uradalmi tiszttartó, gróf Almásy Dénes és gróf Széchényi Antal nevében Kny Antal, gróf Wenckheim Géza nevében Untervéger Péter, dr. Lukács György főispán és dr. Fábry Sándor alispán nevében Popovics Szilveszter főszolgabiró, a békési kaszinó nevében dr. Hajnal István kaszinói elnök, a polgári kör nevében Környei Lajos elnök, Békés város nevében R. Nagy István biró, a csabai ipartestület nevében Achim János, a csabai daloskör nevében Horváth Mihály, a mező-berényi ipartestület nevében Rigler György, a gyulai csizmadia ipartársulat nevében Turi Gábor, a békési népbank nevében Lavatka Gyula, a békési iparos ifjusági önképző egylet nevében Winkler István elnök, dr. Meskó László orsz. képviselő nevében Hencz Antal, illesztették be a zászlószeget szebbnél szebb jeligék alatt, összesen 180 szeget vertek be a zászló rudjába, mig a többi az idő előrehaladottsága miatt más alkalomra halasztatott. Este 60 teritékes bankett volt, hol számos felköszöntők hangzottak el és a „Daloskör" mulattatta a közönséget. Ezt követőleg zártkörü tánczmulatság tartatott, a bérház villanynyal világitott disztermében az elaggott iparosok segélyezési alapja javára. Ott voltak: *Leányok* Untervéger Irénke, Czédly Rózsika, Wallinger Piroska, Gizi és Mariska, Morvay Erzsike és Mariska, Ternei Bella, Rózsa, Piroska és Szeréna, Konsiczky Bella, Vigh Irénke, Andrási Ilonka és Mariska, Pásztor Tinka, Albrechtovich Vilma, Szathmáry Piroska, Hajdu Vilma, Horváth Teréz, Högye Esztike, Pocsai Rózsa, Lengyel Mariska, Földesi Sárika, Simon Juliska, Vad Juliska, Kádár Mariska, Bagoly Örzsike, Harmati Róza, Harmati Esztike, Tóth Róza, Csutka Riza, Szász Örzsike, Vaszpil Mariska, Vad Esztike, Fábián Jolán, Csiszár Margit, Molnár Esztike, Bájer Teréz, Rózsás Mariska, Kwutta Ilonka, Mikó Ida Lastofka nővérek, Sas Juliska, Pikó Juliska, Borbély Juliska, Szendrei Mariska, Kutyik Rozika. Huba Ilonka, Varga Mariska, Galovics Örzsike, Fribeisz Katicza. Bondár Mariska, Csapó Esztike, Mandics Milike, Molnár nővérek, Szegedi Róza, Bányai Juliska, Varga Esztike, Mucsi Ilonka, B. Kis Klári, Takács Mariska, Ubrin nővérek. *Asszonyok:* Emperl Ernőné, Untervéger Péterné, Vigh Ferenczné, Vallinger Antalné, Morvay Mihályné, Vincze Endréné, Terney Ferenczné, Hencz Antalné, Gál Károlyné, Gál Jánosné. Mészáros Józsefné, Bauer Lajosné Végh Lajosné, Zupka Orbánné, Szabó Lajosné, Windis Tamásné, Varga Gáborné, Sájer Ferenczné. Nagy Ferenczné, (Orosháza.) Bondár Jánosné, Högye Mihályné, Fábián Gáborné, Horváth Mátyásné, Becker Mihályné (Gyula), Harmati Dánielné, Pocsai Mihályné, Rózsás Gyuláné, Váradi Béláné, Csete Istvánné, Szendrey Lajosné, Megyeri Gergelyné, Zagyva Istvánné, Szilágyi Jánosné (Berény), Bajor Flóriánné, Kis Jánosné, Kutyik Istvánné, Borbély Gáborné, Lattofka Józsefné, Szőke Istvánné, Komáromi Frnőné, Fribeisz Istvánné, Csiszár Istvánné, Uhrin Andrásné, Tyukodi Imréné, Serb Péterné, Vaszpil Lajosné, Mucsi Jánosné, Lengyel Lajosné, Krutta Pálné, Hampel Antalné, Sillinger Jakabné, Váry Péterné, Hatpai Péterné, Hollenbach Józsefné, stb.

A kása ölte meg. *Tar* Györgyné Eleken kásával ölte meg szomszédjának *Loncsa* Györgynének négy éves gyermekét. Nagy fazekában erősen rotyogott az étel, mikor a kis Gyurika a hivogató szagra a tüzhely mellé jött. Minden áron látni akarta, mi rotyog a fazékban, bekapaszkodott hát a fülébe, de oly szerencsétlenül, hogy egész tartalmát magára rántotta. A forró kása oly sulyos sebeket ejtett a kis gyermeken, hogy az röviddel rá meghalt. Az ügy megvizsgálására ment ki Aradról *Ursitz* Vazul törvényszéki orvos és dr. *Auszterweil* László törvényszéki orvos. Meg kell állapitaniok, nem Tar Györgyné könnyelmüsége okozta-e a kis fiu halálát.

A békési takarékpénztár a héten tartott választáson pénztárnokul *Terney* Ferencz volt békési adóügyi jegyzőt, könyvelőül pedig *Bakos* Gézát választotta meg.

Leforrázta magát Csabán *Skaliszky* Mária 4 éves kis gyermek. Mig anyja kiment a konyhából, azalatt a játszadozó kis gyermek magára rántotta a tüzhelyen forrásban levő vizet s oly sulyos égési sebeket kapott, hogy aligha marad életben.

Veszett eb. Mező-Berényben *Aradi* Márton gazdálkodó kutyája megharapta Braun Johanna cselédleány kezét. A kutyáról kitünt, hogy veszett volt s a megmart leányt erre azonnal felszállitották a budapesti Pasteur intézetbe.

Felöklelte a tehén. *Szák* Kocsis János bérest Csabán egy, lóherétől felfuvódott tehén orvoslás közben ugy gyomron öklelte. hogy a béres pár nap mulva hasbártyalobban elhunyt.

Életuntak. Két fiatal leány dobta el a héten az életet magától. Mindkettő szegény cselédleány. Az egyik *Lipcsey* Mária csabai cselédleány, viszonzatlan szerelem miatt, a másik *Botos* Fánny mező berényi leány, miután hasztalan keresett magának szolgálatra helyet. Az első urnője padlásán felakasztotta magát, az utóbbi gyufaoldatot ivott. A szerencsétlen leányok sorsa mélyen megrendit minden emberbarátot. — Ugyancsak Mező-Berényben *Dombi* Endre 45 éves gazda felakasztotta magát a fölötti elkeseredésében, hogy fia. vele hadilábon állt. Valóban megdöbbentő az a cynismus, melyel a nép alsóbbb osztályainak tagjai is oly könnyen eldobják maguktól az életet, az idők jele: a korrumpált erkölcsök és a vallástalanság következtében.

Elfogott orvvadászok. *Domokos* József és *Kelemen* Mátyás régi ismert orvvadászok voltak, de bár titkos müködésük tudva volt, oly ügyesen tudták titkolni dolgukat, hogy sohasem lehetett rájuk bizonyitani az orvvadászatot. A héten azonban rajtavesztettek, mert midőn épen javában üzték a nagy uraknak való sportot a biczerei tanyákon, azon biszomban, hogy most ugyis esik az eső, nem jön nek a csendőrök, egyszer csak elibök toppan a csendőrjárőr és vadászjegyet kér. Az ipsék azonban erre futásnak eredtek. Gondolván azonban, hogy nem jó a csendőrrel tréfálódzni, megállottak a másodszori felszólitásra és megnevezték magukat, mire a csendőrök elvévén fegyverüket, bekisérték őket a járásbirósághoz

Halálozások. A gyulai m. kir posta- és távirdahivatal egyik derék, szorgalmas tagja, *Kálmánczy* Mihály, e hó 20 án elhunyt, nagy részvétet keltve ismerősei és barátai körében. — Haláláról a hivatal adott ki gyászjelentést és tisztviselőtársai testületileg jelentek meg végtisztességén. — Budapestről vettük a szomoru hirt, mely néhai *Szántó* Alajos volt gyulai járásbiró, társadalmunk köztiszteletben álló alakjának leánya, *Szántó Kornélia Lázár Elemérné* halálát tudatja. — A boldogultat Gyulán is ismerték sokan leány korában, itt leánykodott. bálozott és kedvelt tagja volt az akkori helyi társaságnak s halálát kiterjedt rokonság gyászolja. Béke lengjen hamvaikon!

M. kir. osztálysorsjegyek. A ki osztálysorsjegyeket akar vásárolni, az forduljon közvetlenül a **Pesti Magyar Kereskedelmi Bank váltóüzletéhez** (Budapest, Dorottya-utcza 1). Ez az intézet minden tekintetben **legnagyobb biztonságot** nyujthat. Miután közvetlenül a huzás előtt (1898. november hó 17-ikén és 18-ikán) az emlitett pénzintézet rendszerint tul van terhelve megrendelésekkel, a menynyiben a közönség nagyrésze ezen előkelő intézettől szerzi be sorsjegyeit, ajánlatos lesz a sorsjegyeket nála **már most megrendelni,** a mig a készlet el nem fogyott.

Megindult a heremagvásárlás. Részint a külföldi részint a belföldi kereskedők bejárják most a vidékeket és többen felhasználják egyes termelők tájékozatlanságát miáltal ezen gazdák alacsonyabb árkapnak magvaikért, mint a jelenlegi piaczi helyzettnél jogosan igényt tarthatnak. Részünkről kötelességünknek tartjuk figyelmeztetni az egész gazdaközönséget, hogy ne pocsékolja el olcsó áron lóheremag termését, hanem forduljon bizalommal Mauthner Ödön hirneves budapesti magnagykereskedőhözr küldjön oda mintát terméséből a mennyiség meg, nevezésével. Teljesen nyugodt lehet mindenki, hogy okvetlen megkapja a legmagasabb árt, mert általánosan ismert tény, hogy Mauthnernek óriási forgalma révén a legnagyobb szükséglete van heremagvakból és megvagyunk győződve, hogy a legszolidabb lebonyolitást is e czégnél találhatják meg a termelők.

Fogorvos Kovács J. Budapestről, ki már évek óta városunkba ellátogat, bátorkodik a n. é. közönséget értesiteni, hogy a legközelebbi időben Gyulára érkezik rövid idei tartózkodásra. — Megérkezését annak idején fogja lapunkban tudatni.

A békésvármegyei nemesi családok czimerképeiről.

— A békésvármegyei közmüvelődési egyesület október 9-iki ülésére irta és felolvasta: **Oláh György.** —

Régės régen, egy keleti fejedelem, birodalmak hatalmas ura, ádáz harczok után győzedelmi ünnepet ült.

Legnagyobb ellensége, saját népének egy független törzse fölött vivott ki diadalt.

Népét, vezéreit a dicsőség mámora töltötte be; minden arczon derengett az öröm fénye, csak a nagy fejedelem volt buskomor.

„Állitsátok elém — szólt — vitézeim legvitézebbjét — hadd árasszam reá — hatalmam pazar kegyeit."

Elővezették az ifju hőst. A fejedelem legkisebb s legkedvesebb gyermekét. Deli szép volt, mint a regék tündérkirályfia.

„Igen, te voltál a hősök hőse. Láttam én is első voltál ott, hol a halál tartott dús aratást. Első voltál a várfokán s nem tudott onnan letaszitani elleneink önfeláldozó vitézsége. Büszkeségem vagy vitézségedért s jutalmazlak. De — szólt tovább komoran — láttam azt is, hogy féktelen hevedben leverted a bástya ormáról az ellenség czimerét s megtapodtad. Megvetlek szivedért — meghalsz."

A rég letünt harczias kor e regényének szelleme az, mely feltünteti a hódolatot, a megbecsülést a nemzeti jelvények iránt, még ha ellensége volt is az. Mennyivel nagyobb, magasztosabb volt a hódolat azon jelvény iránt, melyet egy nemzet magáénak vallott, melyet küzdelmeiben, mint világitó szövétneket ismert, szentségnek tartott.

A fejlődés legalacsonyabb fokán álló népek s a müveltség s polgárosodásban előhaladott nemzetek minden időben egyaránt kegyeletes hódolattal adóztak a nemzeti jelvényeknek; de ép oly hódolat és megbecsülés tárgyai voltak az egyes családok jelvényei is, mert ezek voltak a nemzeti élet folyására, a nemzeti fejlődésre alkotólag ható családok kiválóságának jelképei is.

Az ős idők harczias népeinek gondolat világát egész más eszmék töltötték be, mint a mai kor népeiét; mégis egy eszmény közös volt mindenha s ez az eszmény a dicsőségvágy, a kiválóságra törekvés.

Ez az eszmény hevitett fokozottabb erőkifejtésre egyeseket is s az a dicsfény, mely egyesek kiválóságát vette körül, teremtett vágyat, törekvést arra, hogy kiválóságukat jelvényekkel, czimerekkel tüntessék fel.

A mint a nemzeti jelvényeket a nép hódolata fogta körül s avatta azokat szentséggé, ugy a családi czimerek is, melyekből mondhatni általában a nemzeti czimerek fakadtak, hasonló kegyelet és hódolat illette.

A nemzeti és családi czimerek mindenha legbecsesebb zsákmányai voltak a harczoknak. Az őskor népei oltáraikat ékesiték azokkal s ma is azok a müvelődés szentélyeinek, a muzeumoknak legszebb ékességei, legbecsesebb kincsei.

A norman lovag véres küzdelemben lesujtotta ellenfelét s az elhaló erejével czimerpaizsát szoritva a szivéhez, végső tekintetével annak esdett kegyelmet.

Nyugodj meg vitéz — szólt a lovag — czimeredet Istenem oltárára helyezem.

A mai kor demokratikus szelleme, harczban áll a czimerekkel, mint az egyéni és családi kiváltságosság jelvényeivel; de az egyén és családi kiválóságnak még a legtulzottabb demokratikus irányzat is tisztelettel és elismeréssel adózik; s nem hiszem, hogy lesz oly kor, melyben az egyéni és családi kiválóság, mely a közjónak, nemesnek és szépnek eredményes szolgálatából fakad, elismerésben, tiszteletben ne nyerjen hódolatot.

A természet maga teremt a tömegből kiváló egyeseket s az emberrel vele született érzület természetes kifolyása az, hogy a kiválóságot, mely egy nép életének, fejlődésének irányt ad, mely tevékenysége által áldást áraszt, mely mondhatni a nemzetet magát is dicsfénynyel fogja körül, különös megbecsülésben, hódolatban részesitse.

Nemcsak történelmi szempontból érdekes tehát az egyéni és családi kiválóság jelvényeinek, a czimereknek ismerete és méltatása, de erkölcsi szempotból is. Nemcsak a nemzeti létküzdelem ékesen szóló adatai, nemcsak a hazaszeretet és fenkölt eszmék küzdelmeinek becses nyilvánulásait képezik a czimerek, de az emberiség előrehaladására, a közjó, a közmüvelődés előmozditására irányuló önfeláldozó tevékenységnek is bizonyitékai azok; igy a legelfogultabb demokratikus szellem sem mondhat kárhoztató itéletet a nemesi intézmény jelvényeinek, a czimereknek ismertetésénél a szorosan vett történelmi szempontok határain, az ősök kiválósága, érdemei iránt táplált kegyelet, némileg tullép.

De szálljunk alá ezen eszmei térről, a való élet körébe.

A létért való küzdelmek, kényszeritették az emberi társadalomnak, nemzetekké alakuló népcsoportozatait, oly nemzeti jelvények, czimerek képzésére, melyek a nemzeti egység, összetartozóság érzetét fentartották.

A nemzeti jelvények közt találjuk első helyen a zászlót, melyet szinekkel, alakzatokkal diszitettek már a legrégibb korban is.

A zászló szinei, alakzatai, általában minden népnél, a tömegből kiemelkedő vezéregyéniség s annak hatalomra került családja által felvett jelvények szineiből és alakzataiból képeztettek kit

Honfoglaló őseink egész törzsei jelvényekkel különböztették meg egymástól magukat s a mint egységes nemzetté tömörültek, a leghatalmasabb, az Árpád törzse „Thurul" jelvényének, czimerképének általánossá tételével adta meg a magyarságnak egységes nemzeti jellegét.

A Thurul, mint nemzeti czimerkép alatt tünteti fel a bécsi képes krónika is, mely keletkezésével oly közel áll a honfoglaló ősök korához, a magyar nemzetet.

Történelmi adataink arra engednek következtetni, hogy Árpád fejedelmi családjának a törzs többi nemzetiségétől megkülönböztető czimere volt. Az Árpád fejedelmi család czimerképéül szerepelt az oroszlán, mely egyébként már az Árpádok korában több nemzet czimerében, mint fő czimeralak feltalálható.

A magyar nemzeti zászló, mint általában a lovas nemzeteknél, lobogó volt, selyemből, bársonyból s nem jogosultan tekinti a franczia heráldikai hagyomány a bundabőr czimeralapot és czimerdiszitést sajátlagosan magyarnak.

E felfogás valószinüen onnan ered, hogy mikor a Concy ak őse a keresztesekkel a szentföldön járt, egy alkalommal vitézeivel mélyen bevágott az ellenség soraiba; miután a kis csapat zászlaját az ellenség zsákmányul ejtette, az csakhamar leveretett és szétszóratott. A hős vezér nem esett kétségbe, leakasztá válláról prémes mentéjét s lándzsára tüzve, mint zászlót lobogtatá s a köréje csoportosult néhány vitézzel harczolt tovább s az ellenség nem tudott rajtuk erőt venni. Egy menekülő a keresztesek táborának tartva, egy magyar csapattal találkozott, csak annyit tudott velük megértetni, hogy a bunda veszélyben van. A jó magyar vitézek az ellenségre törnek, azt szétverik s örömrivalgással viszik a jó András király s a fejedelmek elé a rögtönzött harczi zászlót, kiabálván: itt a bunda, itt a bunda!

A czimerképeket e korban s még hosszu ideig paizsokon, sisakokon, pecséteken, sirköveken alkalmazzák és pedig igen kezdetleges müvészeti kivitellel s a természettől eltérő kiképzéssel; mi aztán a heraldikában egy sajátságos stylust létesitott. Minél kezdetlegesebb valamely czimeralak kikép-

zése, annál nagyobb annak heraldikai szépsége, mintegy ez az alap, melyből a czimer régiségére egyéb adatok hiányában következtetni lehet. Az ilyen czimereket tekinti a heraldika a természetest hiven utánozó czimerképekkel szemben stylizált czimereknek.

Hazai czimerképeinket tekintve, legérdekesebbek az ily stylizált czimerképek; s mint kiválóan régiek ismeretesek a sas, oroszlán, ék, hársfalevél, a griff és keresztalakok.

Ezek rendszerint még azon korban keletkeztek, mikor még czimeres levelek nem adattak ki s ha a későbbi korból, mikor már czimerlevelekben találjuk a czimerképeket, szintén ily czimer alakokra találunk, az rendesen abban különbözik a régi czimer ugyanazon alakjától, hogy a termeszetest lehetőleg hiven tünteti fel.

Azon czimerképek, melyek eredete fejedelmi adományból származott czimeres levelen nyugszik, heráldikailag szólva, ujabb koriak s mig paizson, pecséten és sirköveken fenmaradt czimerképeket már az őskorból s történelmünk első századaiból is ismerünk: czimeres levelünk a XIV-ik század elejénél régibb időből való, sem hazánkban, sem másutt nincs.

Az 1878. évi bécsi heraldikai kiállitáson fel mutatott 141 czimerlevélből egy sem volt XIV-ik századi s a XV-ik századból is csak 9 s ebből 3 magyar volt.

Az 1880. évi berlini kiállitáson a 160 czimer levélből egysem volt a XV. század első feléből való s a legrégibb 1456-ban a Szente-család részére adatott ki.

Fejér Codex Diplomaticusában felemliti, hogy Imre király 1197-ben és IV-ik Béla 1263-ban adott ki czimeres leveleket, de ezek, mint megállapittatott, hamisitványok s a legrégibb czimer-levélnek tekinthetjük azt, melyet Róbert Károly 1326-ban az Ernyey-család részére adott ki.

Ezzel csaknem egykoru czimeres levele van a gyulai Popp-családnak, melyre nézve azonban a bizonyitékok nem teljesen kifogástalanok.

A legrégibb czimeres levelek közé tartoznak a Semsey-családé 1401-ből, a békésmegyei Haraszty aké 1405-ből s a Petneházyaké, mely családnak leszármazói vármegyénkben ma is vannak 1417-ből, 1762-ből.

A régi czimerek között, melyeket nem czimeres levelek igazolnak, találjuk az Ábránfyak, a Maróthy, Paksy, Berthóty-családok czimereit, ilyenek a Károlyiak, Wenckheimok, Zichyek és Gyeziek czimerei, mely családok, ha szorosan véve nem is Békésvármegyeiek, ide sorozhatjuk, mert védelmeinkben kiontott vérük mihozzánk is köti őket.

A *Maróthy*-czimer, melynek főjellege a Báthoryak, Guti, Ország, Amadé, Rosai, Ráskai és Bocskai-családokkal közösen a hármas ék, különösen is érdekes reánk nézve, gyulaiakra.

Gyulaváros régi czimere, melyet a XVI-ik század közepéig használt, a Maróthy-czimer. Később hogy mikor, megállapitani nem lehet, vette fel a város a boldogságos szüzet czimerképül.

E czimerkép felvételére egy érdekes, bár történelmi alappal nem biró családi hagyományt kell felemlitenem.

A XVI. század második felének kezdetén, vármegyénk is szintere lett a török pusztitásoknak. Napról-napra nagyobb csapatok szálltak alá, ostromolták a gyulai várat s raboltak a környéken. A város védelmében kimerült a lakosság, nem volt miből fedezni sem a védelmi kiadásokat, sem az elrablottak váltságdijait. Volt Gyulának ez időben egy erélyes birája, ki, hogy a város szorongatott helyzetén segitsen, az egyház szent edényeit, drágaságait a kassai ötvösöknek eladta. Természetesen országos botránynyá tétetett az eset. I. Ferdinánd szigoru vizsgálatot rendelt, de a hatalom, főként az egyház kiengeszteltetett azzal, hogy a bölcs városi hatóság elrendelte, hogy jövőben a város a boldogságos szűz képét használja czimerül.

Az oroszlán vármegyénkre nézve is nagyobb jelentőséggel bir, mint czimerkép. Egyrészről azért, mert vármegyénk czimerében is egyik főalak az oroszlán; másrészről, mert több régibb és ujabb vármegyei családnak czimerképében az oroszlánt találjuk fel.

A *Mágócsy*-család czimerében ugy a paizsnak, mint a sisakdisznek czimeralakja az oroszlán.

A *gyulai Gaál*-család czimerét, mint főalak, szintén az oroszlán ékesiti. A paizs kékszin mezejében hátulsó lábain álló oroszlán, felemelt első jobb lábával torkán által ütött kardot tart. Ugyanily oroszlán van a sisak-koronán.

A *berényi Győry*-család czimerét is szépen képezett oroszlán diszesiti, mely különösen azért is érdekes, hogy ebben ugymint a vármegye czimerében, az oroszlán első jobb lábában három kalászt tart.

Igen szépen képezett oroszlános czimere van a *Lukács*-családnak. A paizs két oldalából fölfelé emelkedő ék a paizs udvarát két részre osztja. Az ezüst ék hegyén arany csillag ragyog, két felől a paizs felső rész kék udvarában két oroszlán ágaskodik szemközt nézve, a jobb oldali első jobb lábával pálmaágot, a másik kivont kardot tart. A paizs alsó részében fészkén ülő s fiait vérével tápláló, fehér pelikán látható.

Oroszlános és igen szépen alkotott czimere van a *Beliczey* és *Kozics*, *Urszinyi*, *Medveczky* és *Rédey* családoknak.

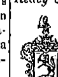

Oroszlános czimere van a *Kun* családnak, mely szintén a szépen és heraldikai styllal alkotott czimerek közé sorozható.

A fiait vérével tápláló pelikánt, mint igen érdekes synbolizált czimerképet találjuk a *Battyány*, *Petky* czimerekben is.

Még egy érdekes oroszlános czimerképet kell bemutatnom s ez a *szendrei Balogh*-család czimere. A paizs kék mezejében a kettős farku s kiöltött nyelvü oroszlán első jobb lábában kardot, bal lábában kettős keresztet tart. A sisak koronából ugyanazon alak emelkedik ki. A foszlány jobbról arany kék, balról ezüst vörös.

Ez a család ősi czimere s kár, hogy nem eredeti szépségében és hibásan használtatik, a mennyiben a használt czimerképen az oroszlán nem — mint az eredetiben — stylizált, hanem természetes s bal lábában nem a jellemző kettős keresztet, de pálczát tart.

A régi czimerek között legtisztabb stylizált czimerképpel bir a *Berthóty*-család, mely eredetiségében a paizs kék mezejében szárnyait kitáró sast tüntet fel, melynek jobb szárnya hajlásán korona van. Azt hiszem, nem helyes, mint a család czimerét használja, a sast koronára állitani.

A régi czimerek között egyszerüsége és szépsége által kitünik az *Ábránfy*-család czimere, melyben a pánczélos kar a régi czimerkép szerint koronát, az ujabb szerint pedig keresztes koronát tart.

Az ujabb kori czimerek, a czimerképzés hanyatló korszakából kerültek ki; van azonban ezeknek mégis oly sajátságok, melyek érdeklődésünket méltán felkelthetik: s ez az, hogy a czimerszerzőnek a közéletben vitt szerepét, vagy azon körülményeket igyekeznek szemléltetőleg feltüntetni, még ha sokszor egy kissé különösek is azok, melyek a czimer adományozásra alapul szolgáltak.

Igy nevezetesen a *Daby*-család czimerében, melyet a család őse *Mihály* 1403-ban Zsigmond királytól három fogának ügyes kihuzásáért nyert, három fogat találunk, melyet azonban a czimerfestő oly ügyesen stylizált, hogy bátran a franczia czimer liliomainak nézhetnők.

A békésvármegyei eredetü *Radák*-család első czimerében, melyet 1514 ben II. Ulászló adott ki két fejü kutyát, talán leopárdot találunk. A család bárói czimere már az ujabb czimer alkotás remeke.

Az ujabb kori symbolizált czimerek között szépségeinél fogva feltünik a szentmiklósi *Novák*-család czimere. A czimer paizsmezeje két részre van osztva. A felső mezőben egy keresztből képződő egyensulyban levő mérleg áll; s az alsó mező hármas dombján egy repülésre emelkedő s csőrében olajágat tartó galamb áll.

E czimerkép a czimerszerzőnek polgári érdemeit s az igazságszolgáltatás terén kitüntetott szolgálatait jelképezi.

A *Tomcsányi* és *Bodoky*-családok igen hasonló czimerképei a kivont kardos s száguldó lovas alak — egyikben jobbra, másikban balra tartva — már azt jelképezi, hogy a czimerszerzők harczi vitézséggel szerezték czimereiket

A *Jancsovics* családnak czimerét szintén polgári erények biztositották. A paizs kék mezejében álló nőalak jobbjában három mákfejet, baljában borostyán ágat tart.

A *Stummer*, *Terényi*-család czimerében arany markolatu kardot s a paizst kétfelé osztó szögletesen vont pólyákban három repülésre emelkedő vörös rigót s e felett hat águ csillagot találunk.

A *Sebestyén*-családnak 1659-ben nyert czimerében a paizs kék udvarában zöld téren álló s nyakán nyillal átlőtt daru van.

A nemes-kereki *Kiss* és *Oláh* családok czimereiben kardot tartó kart találunk, az utóbbinál csillag és hold és hármas halom változattal.

A *Tholt*-családnak régi, 1380-ban kiadott czimere a paizs udvarában aranykoronán könyöklő kar három lovaszászlót tart.

A váradi *Szakmáry*-család czimere is a szépen alkotott ujabb czimerek közé sorozható. A paizs aranypólyával vizszintesen két részre van osztva, a felső kék mezőben kifeszitett ij, arany nyilvesszővel. Az alsó, szintén kék mezőben, arany nyilvesszővel keresztül lőtt piros süveg.

A sisak disz, különösen érdekes azért, mert a XVI. század közepén divatos vitézi öltözetet tüntet fel a kivont kardot tartó s piros hajtókás. ezüst zsinóros, kék atillás vitéz, fején a czimer symbolikus főalakzatát képező nyillal átlőtt piros süveggel.

A bélmegyeri *Domokos*-családnak Bethlen Gábortól nyert czimerében pánczélos vitéz van,

mely jobb kezében kardot tart s baljával pisztolylyal lő.

Két czimerről kell még különösen megemlékeznünk, melyek ujabb keletüek ugyan, de ősrégi czimerképek szerint vannak kiképezve. Egyik a *Tuczenthaller*, másik a *Szita*-családé. Mindegyiknek főalakja a *griff*. Ezt a szörnyeteget, hogy felismerni lehessen, leirni nem, csak festeni lehet. Olyan oroszlán forma, szárnyakkal s rettenetes körmökkel.

Szépen symbolizált alakokat találunk a *Kövér*, *Kliment* és *Stockhammer*-családok czimereiben s e két utóbbi azért nevezetes, — a művészi kiviteltől eltekintve — hogy az ujabb kor szokása szerint könyv alakban s nem mint a régiek egy lapon vannak kiállitva.

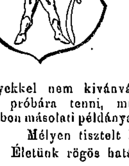

Érdekes czimerképe van a köröstarcsai *Veér*-családnak, a körösladányi *Nadányi* családnak a *Paksy*-családnak s érdekes a *Balázs deák* czimere s a *Csáky* grófoké, mely használt alakjában nagyon eltér a család ősi czimerétől s érdekesek a czimerképzés remekei, a *Haruckern Wenckheim*, *Almássy*-családi czimerek, melyekkel nem kivánván tovább a közönség türelmét próbára tenni, muzeumunk részben eredeti, részben másolati példányaiban egyszerüen felmutatok.

Mélyen tisztelt közönség!

Életünk rögös határain két génius vezet:

— — — — — — — — — — — —

Remény, emlékezet.

A költői iblet, a remény géniusát bölcsőnk elé állitja s az vezet mint csalóka lidércz fény ifjuságunk utain, a dicsőség, nagyság káprázatos képeit tárva elénk. A férfi kor határánál vesszük észre csalódásunkat s ha szivünk elkeseredéssel el nem telt, el nem fásult, nagy tettekre kész komoly törekvéssel szegődünk az emlékezet komor géniusához s megtanuljuk attól, hogy az ősök mily eszmékért lelkesedtek, mily nemes nagy czélokat tüztek ki törekvésoik, életküzdelmeik czélpontjaiul. S megtanit az emlékezet az ősök tiszteletére, kik a közjó előmozditásában, a haza védelmében s megtartásában, vért s életet áldozva, e jelszóval küzdöttek: a nemesség kötelez; s az ősök emléke vésse sziveinkbe e jelszót — s a sziv nemessége legyen az, — mely buzditson a közjó szolgálatára.

Irodalom.

Az e rovatban közlött müvek kaphatók DOBAY JÁNOS könyvkereskedésében Gyulán, hol minden bel, és külföldi lapokra előfizetések is elfogadtatnak.

Papp János nagyváradi jónevü fiatal iró, ki „Szerelem“ czimü verskötetével nemcsak ösmerőseit és barátait örvendeztette meg, hanem a kritika elismerését is kivivta, a sikeren felbuzdulva „*Margit-dalok*“ czimen ujabb költeményekkel lép a közönség elé. Az uj verskötetet *Dobay* János gyulai könyvnyomdája fogja diszesen kiállitani. A fiatal költő a következő előfizetési felhivást küldi szét. Azon kedvező fogadtatás, melyben „*Szerelem*“ czimü első verskötetemet a közönség és a kritika részesi tette, felbátorit arra, hogy ujabb költeményeimet a nyilvánosság elé bocsássam. — E köteteim, melyek czime: „*Margit-dalok*“ lesz, kisebb-nagyobb pajkos dolgokat fog tartalmazni egy barna leánykáról; a kis Margitról. A diszesen kiállitott kötet ára 2 korona (diszkötésben 4 korona) és folyó évi deczember hó 15-én fog megjelenni Dobay János bizományában Gyulán. Felkérem tehát mindazokat, kik e munkámat megszerezni óhajtják, sziveskedjenek az előfizetési összeget czimemre (Nagy-Várad posta-utcza 354. szám) legkésőbb folyó évi november hó 10-ig megküldeni. Nagy-Várad, 1898. évi október hó. *Papp* János.

A Hét. Idestova egy decennium áll a Hét mögött, pedig volt idő, amikor tiz hónapot se mertek megjósolni ennek a merőben originális hirlapnak. Azon kezdte, hogy felszabaditott egy csomó lappangó erőt, szóhoz juttatott uj és értékes tehetségeket, akik azóta ünnepelt nagyságai a fiatal iró generácziónak s azon végezte, hogy nevelt a maga gárdájának közönséget. Hogy iróit a hét felfedezze, ahhoz egy hónap se kellett, hogy a közönség a Het-et felfedezze, ahhoz kevés volt tiz esztendő. Mert ezt a kiváló ujságot még ma se méltányolják eleget. Igaz, hogy a kik irányát megszerették, hiven kitartanak mellette kezdettől fogva, de érdeme szerint a Hét még sincs elterjedve az országban. Formáit és szellemét magába olvasztotta nem egy napilap, politikai czikkeiből nem egyszer táplálkozik a tisztelt Ház is, utánozzák és elkoptatják ötleteit, de mindez csak leleményesebbé teszi a gárdát, hogy a hét ugyszólván hétről-hétre más legyen. Főerénye az igazmondás, és fegyvere a guny. Késhegyre menő harczot viv minden igaz ügyért és tüzbe megy minden igaz tehetségért. Emberei mind egy szálig ma is az elsők. Kezdve a szerkesztő Kiss Józsefen hétről-hétre irodalmi munkásságuk legjavával keresik fel a Het-et: Kóbor Tamás, Ignotus, Ambrus Zoltán, Tóth Béla, Makai Emil, Heltai Jenő, Lovik Károly, Szőllősi Zsigmond, Papp Dániel, megannyi belső munkatársa a Hét-nek. Fenyesebb névsort magyar szépirodalmi ujság alig állithat össze. S hogy a belletrisztikai részen kivül a hét eseményeinek kritikája is az ő lelkükön és fantáziájukon át szürődik irodalmi formába: ez magyarázza éppen a Hét elösmert előkelő niveauját, aktuális czikkeinek maradandó értékét. Hihetőleg nagyban népszerüsiti ezt az ujságot a Hét-fotografiák páratlan kedvezménye is, amellyel a Hét kiadóhivatala kedveskedik előfizetőinek. Olcsón és gyorsan közvetit ugyanis remek kivitelü platinképeket az előfizetők és azok hozzátartozói számára a beküldött eredti fotografia után tetszésszerinti nagyságban. Látogató jegy alaku kartonra nyomott fényképekből tizenkét darabot négy koronáért, kabinet alakban sokszorositott fényképekből tizenkét darabot nyolcz koronáért. Elvállal továbbá nagyitásra és kicsinyitésre mindenféle arczképet, garancziát vállalva azért is, hogy a képek hű és tiszta másai lesznek az eredetinek, szinüket nem hagyják, s a legkényesebb müvészi izlést is kielégitik. A Hét előfizetési ára egész évre 10 frt. félévre 5 frt. negyedévre 2 frt 50 kr. Megrendelhető a Hét kiadóhivatalában (VII. kerület, Alsó-Erdősor 3. szám), amely a Hét-fotografiák dolgában is bővebb tájékoztatással szolgál.

A Magyar Verne. Méltán igy nevezhetjük Verne munkáinak a Franklin-Társulatnál megjelenő kiadását, mely a hirneves franczia regényiró munkáinak *teljes* kiadása. — A most megjelent 104—107. füzetben az *Utazás a föld körül* czimü regény folytatódik, egyike ama munkáknak, melyekkel Verne neve világhóditó utra kelt. Nagy népszerüségét e regény méltán megérdemli. Fogg Phileas kalandos utja, melyet nálunk Csepreghy Ferencz látványos szinmüve is oly népszerüvé tett, az ismereteknek egész kincsesbányáját tárja föl, amellett, hogy a történet maga is mindvégig izgatón érdekes. A forditás *Szász* Károly gondos munkája és a szöveget az eredeti franczia kiadás képei diszitik. A füzetes kiadás mindenki számára könynyen hozzáférhetővé teszi a nagy iró összes munkáit. Nemcsak csinos kiállitása, de olcsósága is — egy-egy füzet 20 kr. — felette ajánlják.

Törvényszéki csarnok.

Uj kir. főügyészhelyettes. A gyulai kir. ügyészség tudvalevőleg a debreczeni kir. főügyész fenhatósága alá van helyezve. A hivatalos lap szerdai száma közli, hogy a Pongrácz Jenő előléptetése folytán megüresedett főügyészhelyettesi állásra *Csiki* László gyulafehérvári kir ügyész neveztetett ki.

Vizsgálóbiró. Az igazságügyminiszter a gyulai kir. törvényszék területére ujolag *Balogh* Samu törvényszéki birót bizta meg a vizsgálóbirói teendőkkel.

A mezőberényi jegyzők. *Belenczéresi* József és *Szirotka* Elek mezőberényi jegyzők sikkasztási bünügyében *hétfőn* volt a gyulai kir. törvényszéknél a végtárgyalás, mely az egész napot igénybe vette, A nagyszabásu bünpör folyamán több tanu kihallgatására lévén szükség, a végitéletet kimondó végtárgyalás e miatt elnapoltatott s igy e bűnpör részletett és a tárgyalás lefolyását az uj tárgyalás alkalmával fogjuk ismertetni.

Verekedő suhanczok. Nem is vecserka, a mely verekedés nélkül végződik, igy vélekedtek *Halász* György, *Kurucz* Mihály, *Ábrahám* György, *Rák* Mihály, *Árvai* György és *Huszárik* Mihály szarvasi 16—20 éves suhancz legények és a mult télen egy vecserka alkalmával a három *Matejszkó* testvért, Györgyöt, Mártont és Jánost botokkal véresre verték ugy, hogy különösen Matejszkó György majd belehalt sebébe. El is vették érte méltó jutalmukat, mert Halász- és Ábrahám *6—6 havi* börtönt, Kurucz *4 havi*, Arvai és Huszvarik *14—14 napi fogházat* kaptak s annak leülését — az itélet jogerős — nyomban meg is kezdték.

Szoczialisták a templomban. *Szabó* Albert és K. *Tóth* Péter k.-ladányi lakosok igazi telivér szoczialista voltukat az isten házában is profán módon kimutatták. — Midőn ugyanis a mult év deczemberének egy vasárnapján tartott Istenitisztelet alkalmával Chilko László róm. kath. plébános szent beszédében hiveit a szoczialista tevtanoktól való tartózkodástól intette, Szabó Albert tüntetőleg kiment a templomból, K. Tóth Péter pedig a szónok ama figyelmeztetésére, hogy mint irva vagyon adakozzék minden jó keresztény tehetsége szerint, a kinek 2—3 köböl buzája van az is adjon ebből a nála szegényebbnek, — azt a megjegyzést tette, hogy „adjanak azok, a kiknek milliójuk és milliárdjuk van“ — Ezért a nevezettek vallás elleni vétség miatt ültek a vádlottak padján. — Miután azonban Szabó Alberttel szemben az, hogy midőn a templomból távozott, az ajtót botrányosan becsapta, és K. Tóth Péter terhére az, hogy az incriminált megjegyzést fenhangon tette és hogy a hiveknek a beszéd szocialista ellenes részénél felhangzó általános zugása, mint megbotránykozás, a Tóth Péter megjegyzésének kifogása lett volna — a végtárgyaláson beigazolást nem nyert: a törvényszék a vádlott szoczialistákat felmentette.

A csorvási javasasszony. *Rocskai* Pálné csorvási javasasszony a köznép előtt megyeszerte oly hirnévnek örvendett, ki gyógymódjával mindenféle nyavalyát ki tud füstölni az emberből, mig nem a szegény *Katona* Mária 16 éves leányon végzett balkimenetelü kuruzslása lerontotta minden népszerüségét, sőt ráadásul a büntető igazságszolgáltatás kezébe juttatta. Katona Máriában a korabeli fiatal lányok minden jó tulajdonsága meg volt, ámde mit ért ez, ha egy legény szemét se kerülte el az a gümőkóros daganat, melyet a természet feltünő helyre, a nyakára odaillesztett. Ennek eltüntetését vállalta magára Rocskainé, azzal biztatván Katona Máriát, hogy „olyan leányt csinál belőle, mint a virág“. Természetes dolog, hogy Katona Mária kapva-kapott ezen igéreten s készséggel vetette alá magát a szépitő kurának. A 16 napig tartó kura, mely a mérges hatásu czinóberrel való füstülésből s ugyanannak nagyobb adagokban pálinkában itatásából állott, azt eredményezte, hogy a szerencsétlen leány gyógyulás helyett heveny elmezavarba esett s ezen baja miatt ma is a közkórházban van. De elérte a nemezis a Katona Mária megrontóját, a csorvási javasasszonyt is, kit a törvényszék 14 napi fogházra és 10 frt pénzbüntetésre itélt. A leány szüleit Katona Mihályt és nejét nem találta a biróság vétkesnek s a vád alól felmentette. Rocskainét dr. *Kohn* Mór ügyvéd védelmezte.